

Eesti edukas Balti Assamblee juhtimise aasta

Eelmisel nädalal Tallinnas Toompea lossis kogunenud Balti Assamblee (BA) 36. istungjärgul vastu võetud resolutsioonis antakse soovitusi julgeoleku- ja kaitsealase koostöö, ühishangete ning idapartnerluse kohta. Samuti tehakse ettepanekuid koostööks pagulaste vastuvõtmise ja lõimimise, majanduskoostöö, Nord Stream 2 ning transpordi ja taristute, eriti Rail Balticu osas.

Eesti oli tänava Balti Assamblee eesistuja, seda juhtis keskerakondlasest Riigikogu kultuurikomisjoni esimees Aadu Must. Ta avaldas heameelt, et viimastel aastatel on assamblee töö korraldatud Eesti pakutud mudeli alusel, mille järgi on omavahelise koostöö raskuspunktid pandud parlamentide alaliste komisjonide koostöole, et BA kasutegur tõuseks.

Must sõnas, et Balti riigid teevad praktilist koostööd majanduse, poliitika, sotsiaalelu jt valdkondades. „Ravimite ühist hankimist peeti veel mõne aasta eest võimatuks,“ tõi ta näiteks ühe suure edusammu. Istungjärgul keskenduti ka piiriülese tervishoiu, julgeoleku ja välispiiride tugevdamise teemadele.

Riigikogus leidis aset ka Balti riikide valitsustevahelise koostöökoogu Balti Nõukogu 23. istung, mida juhatasid Eesti välisminister Sven Mikser ja BA president Aadu Must. Mikser rõhutas oma ettekandes vajadust jätkuva koostöö järele idapartnerluse ja julgeoleku vallas. „Eesti soov on reformide innustamise ja toetamise kaudu idapartnerlusriigid Euroopa Liidule lähemale tuua ning aidata kaasa nende kodanike elujärje ja turvalisuse parandamisele,“ lausus Mikser. Balti riikide omavahelisest koostööst rääkides nimetas Mikser vajadust jätkata regionaalse energia- ja transpordihenduste edasiarendamist. „Kiirraudteehendusega Rail Baltic oleme tänava liikunud märgatava sammu edasi,“ ütles minister.

Preemiad ja medalid

BA istungjärg sai alguse neljapäeva õhtul, mil Tallinna Reaalkoolis anti kätte BA kirjandus-, kunst-,

EDUKAS BALTI ASSAMBLEE AASTA: BA president Aadu Must (keskel) ning asepresidendid Valerijus Simulik Leedust (vasakul) ja Jānis Vucāns Lätist kinnitamas Balti ühtsust istungjärgu lõpus vastu võetud resolutsiooni ja lõppdokumendi allkirjastamisel. Eesti andis eesistumise Balti Assamblees üle Leedule. Foto: Riigikogu kantselei

teadus- ja innovatsioonipreemia. Teaduspreemia pälvis Eesti Geenivaramu direktor, geeniteadlane Andres Metspalu ja innovatsioonipreemia Eesti puitmajatehas OÜ EstHus. Kirjanduspreemia sai Leedu luuletaja ja tõlkija Vladas Braziūnas ning kunstipreemia Läti kunstiteadlane ja kirjastaja Laima Slava.

Enne reedest istungit anti üle Balti Ühtsuse medalid inimestele, kes on kaasa aidanud Balti koostöö ja ühtsuse tugevdamisele oma kodumaal ja Balti riikide vahel. Eestist said medali dokumentaalfilmi „Balti Ülikooli lugu“ režissöör, ajakirjanik Helga Merits, XII ja XV Baltimaade üliõpilaste laulu- ja tantsupeo „Gaudemus“ kunstiline juht ja peadirigent Alo

Ritsing ning Balti metsanduskoolide kutsealavõistluste korraldaja, Luua Metsanduskooli direktor Haana Zuba-Reinsalu.

Koostöö 1991. aastast

Eestit, Lätit ja Leedut ühendav parlamentidevaheline Balti Assamblee (BA) asutati novembris 1991 Tallinnas. BA on kolme Balti riigi parlamendi konsultatiivne koostööorganisatsioon, mis arutab Balti regioonis vastastikust huvi pakkuvaid küsimusi. Assamblee seisukohad esitatakse Balti riikide parlamentidele ja valitsustele ning rahvusvahelistele ja regionaalsetele organisatsioonidele pöördumiste, ettepanekute ja soovitude näol. BA-l on kahepoolse koostöö kokkulepped Põhjamaade Minist-

rite Nõukoguga ja Beneluxi Parlamentidevahelise Konsultatiivnõukoguga.

BA töövormideks on istungjärgud, presiidiumi ja komisjonide istungid, konverentsid, ümarlaud ning seminarid. BA istungjärg toimub kord aastas vaheldumisi ühes kolmest riigist Balti Ministrite Nõukogu istungiga samal ajal. Istungjärg on tippündmus, kus tehakse kokkuvõtteid tehtud tööst ja määratletakse prioriteetsed valdkonnad.

Möödunudnädalase istungjärgu lõpul andis Eesti eesistumise Balti Assamblees üle Leedule, kes juhhib seda järgmisel aastal. Enne tänavust eesistumist oli Eesti viimati BA eesistuja 2014. aastal.

Aivar Jarne, Kesknädal

Marika Tuus-Laul: Riigikogul tuleb ühiskonna nõrgemaid puudutav seaduseauk kiirelt parandada

Riigikogu liikmed toetasid eile õiguskantsleri ettepanekut muuta sotsiaalhoolekandeseadust nii, et riik ei teeks kodus elavatel või hoolekandeseadustuses viibivatel inimestel vahet, neil abivahendeid soetada aidates.

Sotsiaalkomisjoni liige Marika Tuus-Laul (pidil) tõdes, et seni kehtis põhiseadusevastane olu-

kord, kus hoolekandeseadustuses viibijatel polnud võimalik riigi toel hankida vajalikke abivahendeid, näiteks käimisabivahendit, audiolugerit või isegi mähkmeid. „Kodus elavale inimesele sai riik tulla selliste elukvaliteeti oluliselt parandavate vahendite soetamisel appi, makstes suurema osa ostu- või rendihinnast. Need inimesed aga, kes peaksid olema riigi

erilise hoole all hoolekandeseadustuses, jäid sellisest väga vajalikust toetusest ilma,“ selgitas Tuus-Laul.

Tuus-Laul sõnas, et tegemist on 16 aastat kehtinud veaga, mis tuleb kiiremas korras parandada. Tal on hea meel, et üks abivahendite pöördus õiguskantsleri poole, kes sellele puudusele tähelepanu juhtis. „Kõikidele

inimestele tuleb võimaldada võimalikult kvaliteetne igapäevaelu ja hõlbustada neil ühiskondlikus elus osaleda. Ühtegi inimest ei tohi riik panna seejuures ebavõrdsesse olukorda, ning me peame koos selleks ka panustama,“ rõhutas Tuus-Laul.

Riigikogulane tõi välja, et oluline küsimus on ka hoolekandeteenuste kättesaadavus Ees-

tis. „Hoolekandeseaduste tase on väga erinev, kuid paraku on olukord tihti selline, et vaid pensionist kohatasu maksmiseks ei piisa ning väga suure osa peab juurde maksma. Paljudel inimestel pole see kuidagi võimalik. See on igal juhul koht, mis vajab riigipoolset lahendust,“ ütles Tuus-Laul.

KE pressiteatest

JUHTKIRI

Läheme järgmistele valimistele vastu veelgi tugevamalt!

MIHHAIL KORB
Keskerakonna peasekretär

Kohalike omavalitsuste valimised olid Keskerakonnale igati edukad. Suurima erakonnana, mis lisaks kannab ka peaministri erakonna vastutust, oli meie eesmärk olla Keskerakonna nimekirjaga väljas võimalikult paljudes kohtades. Mul on hea meel, et 73 omavalitsuses oli võimalik anda oma hääl hoolivama poliitika poolt ning et 158 952 inimest just seda võimalust ka kasutas. Minu suur tänu kõikidele kandidaatidele, nende toetajatele ja hääletajatele! Valimiste võitmine on suur au, aga loomulikult ka suur vastutus.

Tänaseks on koalitsiooniläbirääkimised üle Eestimaa peetud ning meie erakonna programmilisi punkte leiab väga paljudest koalitsioonilepingutest. Keskerakond saab kohalikku elu edendada 34 kohalikus omavalitsuses koalitsioonipartnerina. Tallinnas, Loksas, Maardus, Kohtla-Järvel, Sillamäel ja Narvas usaldasid valijad Keskerakonda absoluutse võidu väärikselt, kuid ühel või teisel moel tehakse koostööd kindlasti kõikjal. Head ideed on alati väärt elluviimist ning üheskoos võib jõuda rohkem. Näiteks Tallinnas otsustati, vaatamata enamusele volikogus, kaasata linnajuhtimisse ka Eestimaa Rohelised. Nende abilinnapea Züleyxa Izmailova hakkab vastutama senisest veelgi rohelisema arengu eest pealinnas.

Valimiste võitmine ei olnud aga iseenesestmõistetav kingitus, vaid sai teoks tänu meie kõigi ühisele panusele. Usun, et peaaegu 500 kandidaati Tallinnas ja üle 2000 inimese kogu Eestis on jõud, kes saab hakkama ükskõik millise takistusega, mis nende ette veeretatakse. Erinevaid konarusi sellel teel meil jätkus. Mitte kõik erakonnaliikmed polnud valmis osalema valimistel Keskerakonnas ning erakonnakaaslastele eelistati pakkuda hoopis konkurentsi teistes nimekirjades. Paraku otsustas nii käituda ka erakonna endine esimees. Lõppkokkuvõttes on see aga iga inimese õigus, ning võib öelda: see löi õhu puhtamaks ning tegi seisu selgemaks.

KESKMÖTE: Oleme organisatsioonina selgelt näidanud, et edu või ebaedu ei sõltu paarist inimesest, vaid headest ideedest, tahtest midagi positiivselt muuta, ning inimestest, kes on valmis seda tegema.

Leian, et oleme täna kõige selle tõttu veelgi tugevamad minemaks vastu Riigikogu valimistele 2019. aastal. Oleme organisatsioonina selgelt näidanud, et edu või ebaedu ei sõltu paarist inimesest, vaid headest ideedest, tahtest midagi positiivselt muuta, ning inimestest, kes on valmis seda tegema. Lõppenud valimistel nägime selgesti, et just Keskerakonna meeskond oli kõige tugevam. Ja kuigi tugeva meeskonna sõnapaari oli võtnud endale reklaamlauseks meie opositsioonierakonnast konkurent, oli tänavatel selge, kes teevad tööd valijatega tõepoolest südamega.

Tavapärased trükised, reklaamlehed või klipid teleris on kahtlemata vajalikud. Võin julgelt öelda, et Keskerakond tegi kampaaniat väga tõhusalt ja läbimõeldult. Kõige rohkem aga eristusime teistest kindlasti just otsesuhtluses. Võtsime selgeks eesmärgiks, et plaanitavat ei pea inimene lugema meie programmist, vaid infot huvipakuva kohta peavad valijad saama küsida kandidaatidelt endilt. Ainuüksi Lasnamäel toimus augustist oktoobrini 55 telgiüritust, kus jagati kümneid tuhandeid erinevaid voldikuid. Võib vaid arvata, kui võrd roheline oli pidevalt kogu Tallinn. Lisaks toimus ükselt-uksele-kampaania, mille käigus koputati liialdamata kümnete tuhandetele ustele. See oli eneseületus, mis aga ka toimus.

Täna tuleb meil seda edukast kampaaniast talletunud positiivset energiat suunata juba uutesse ettevõtmistesse, sest Riigikogu valimisteks valmistumine on kõikidel erakondadel alanud. Keskerakonna peasekretärina võin lubada, et anname endast juba täna maksimumi, planeerides ja valmistudes. Usun, et seda on valmis taaskord andma ka kõik erakonnaliikmed.

Viimase reitingu järgi on valijate toetus peaministri erakonnale stabiilselt kõrge. See näitab selgelt, et ootus eelmise aasta novembris sündinud uuele koalitsioonile ning seeläbi värsketele poliitikalole ja on jätkuvalt olemas. Oleme selge alternatiiv Reformierakonna kõiketeadvale ja arrogantssele juhtimisele. Oleme selge alternatiiv nendele, kes seisid aastast aastasse seljaga põllumeeste poole, kes hoidsid kõrvu kinni, kui räägiti katastroofist tervishoius, ning kes sulgesid silmad nende ees, kes ei teeni tuhandeid eurosid. Oleme selge alternatiiv ja peame seda meele pidama meie igapäevastes tegudes. Siis võin kindlalt öelda – me oleme edukad ka Riigikogu valimistel!

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Email: kesknadal@kesknadal.ee Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 573
Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee 6 273 465
Reporter-toimetaja Aivar Jarne aivar@kesknadal.ee 6 274 583

Toimetus käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

NÄDALA NUPUD

RIA ülbust üllatas rahvast

Paanika külvamist alustati ID-kaardi turvariskist. Sellesama ID-kaardi, mille alusel meid maailma ees ise jõuliselt kiideti. Valimiste aegu summutati „müra“ maha, aga valimisprotsent jäi ikkagi väga madalaks. Said aga valimised läbi, läks paanika uuesti edasi. Räägiti nii Tšehhi teadlaste kui ka teiste arvamustest. Muudkui, hakake aga pihta! Tegelikult on tänaseks selgunud, et juba palju enne lubatud tähtaega sai ID-kaarte uuendada. Selgus tagantjärele!

Peavoolumeedia sai kohe kondi hambusse ja hakkas riiki süüdistama.

„Inimestel on vaja ruttu uuendada umbes 800 000 kaarti, aga kuna ressursse napib selle piisavalt kiireks teostamiseks, kaotavad sajad tuhanded peagi lihtsalt võimaluse ID-kaarti autentimiseks ja digiallkirjastamiseks pruukida.“ Ühes juhtkirjas nenditi: „IT-mehed suudavad ka praegustes oludes endiselt „Mac Gyverit mängida“, aga kriisireageerimiskavasid koostavalt riigilt ei ootaks selliseid meetodeid.“

No ja siis? Kas nüüd tuleb sõda? On juba vastasvõetud piiril?

Tegelikult jõudis peavooluajakirjandus tõeni, mida ta ise veel ei taipu ega julge ka mõista: need ametid, kes tegelevad ID-asjadega, on kokku pandud Reformierakonna sõpradest, ja lisaks eelmiste valimiste üli-edukale „kindlustamisele“ on need nüüd ometi kord porisse tambitud.

See, et serveritel pole võimsust, ei ole tavainimese asi. Keerake siis juurde! – nagu ütles TTV saates eel-

mine Telia juht Jaan Männik. Jäite ka Kultuurikatlas häbisse, kui maailma ajakirjanikkond teid pilas ole-matu interneti puhul! Milles on siis tegelikult viga? „Kaardid otsustavad kõik,“ ütles üks dogmaatik punast naaberriiki tehes.

Meie tänane valitsus pole paika pannud RIA (Riigi Infosüsteemi Amet) nimelist organit. Seega ei saa siin valenooli heita.

See, et ei suudetud serverite mahtu ja võimsust suurendada, viitab vaid ebakompetentsile. Inimesed istuvad arvutites ja vaid üksikud pääsesid oma ID-kaarti uuendama. Korduvatest tõrgetest ei taha siin üldse kirjutada. Korduvalt tuli teade, et server on ülekoormatud. Ja see alles pärast nõutud PIN-1 kirjutamist! Siis leiti rahva lollitamiseks uus teade – *Connection closed*. Ka see jäi väheseks.

Lihtsalt lülitati välja paljude arvutite juurdepääs keskserverisse!

Lausa naerma ajas samaaegne lapssaadetudrukute hommikune jutuvada „Terevisioonis“, ülistades meie kallist presidenti kiitmas ID-kaardisüsteemi kogu maailmale!

Mõtisklegem pisut. Kui kaua ja kes seda ID-iotsust üles ehitasid? Täna valitsus peab kahjuks tagajärgedega võitlema. Aga asja toimetav kaader RIA-s on ikka seesama mis kümne aasta eest. Seega peavoolumeedia astus jällegi ämbrisse! Peapõhjust nad välja öelda ei julgenud, sest siis oleks saanud ise sülle sappa! Nii lihtne see ongi.

„Kaardimaja“ kukub kokku

USA menusari „Kaardimaja“ variseb kaardimajakasena kokku. Meilgi ETV-s jooksva sarja viies hooaeg jääb viimaseks. Ühendriikide skandaalset presidenti Frank Underwoodi kehastanud Kevin Spacey (*pildil*) ümber lahvas seekord tõsieluline seksuaalse ahistamise skandaal ning filmi linastaja Netflix pakib asjad kokku.

Netflix teatas novembri algul, et lõpetab Kevin Spaceyga igasuguse koostöö. Spacey süüdistas esimesena seksuaalses ahistamises 46-aastane näitleja Anthony Rapp, hiljem tegid seda veel mitmed meesnäitlejad ning lõpuks ka „Kaardimaja“ osatäitjad ja tehnilise meeskonna liikmed.

„Netflix langetas otsuse Spaceyga igasugune töösuhe lõpetada. Otsime koos tootmisfirmaga Media Right Capital, mis on „Kaardimaja“ tootja, olukorrale lahendust,“ teatasid produtsentfirma esindajad.

Netflixi menusarja „Kaardimaja“, mida on üles võetud peamiselt Baltimore'is ja selle ümbruses, on valmis viis hooaega, ja enne võtete peatamist oli käsil kuues hooaeg. Produtsendid teatasid Spacey-skandaali lahvatades, et sari lõpeb kuuenda hooajaga. Samas oli Netflix ja Media Rights Capitali juhtidele ammu teada, et Spacey käitub kaasnäitlejate ja võttemeeskonna suhtes ahistavalt, kuid nad ei astunud kohe samme

selle takistamiseks, vaid kaalusid pikalt, mida teha. Sotsiaalmeedias arutati, et imelikult langesid Spacey vallandamine ja teade sarja lõpetamisest samasse aega, ning seega saab oletada, et need kaks asja on seotud. Samas fännid loodavad, et sari kestab edasi ja saab veel hooaegu. Kevin Spacey võitis just selles sarjas mängimise eest ka Kuldgloobuse.

Draamasari „Kaardimaja“ (inglise k: *House of Cards*) põhineb Michael Dobbisi romaanil ning on eetris alates 2013. aastast. Sisuks on, et Lõuna-Carolinast pärit demokraat Frank Underwood jääb ilma kohast valitsuses ning hakkab seeläbi uuesti võimule pääsemiseks sepsitama kurikavalat plaani. Teda aitab abikaasa Claire (Robin Wright), kes tegeleb tegevusega, kuid teeb seda üksnes võimu ja mõjujõu saamiseks. Mõlemad abikaasad on iseloomult kalgid, halastamatud ega kohku võimu nimel millestki tagasi. Käiku lähevad mõrvad, vägivald, väljapressimised ning kõikvõimalikud ähvardused. Lõpuks on Underwood saavutanud USA riigipea positsiooni, kuid tema meetodid võimust kinni hoidmiseks lähevad üha halastamatumaks.

Eestis on sarja mitmel hooajal näidanud ETV, kus samuti viimasel ajal kõvasti käärib.

HIIBUSE NÄDAL

Dmitri Dmitrijev: omavalitsused tunnevad, et riik on nende jaoks olemas

Riigikogu Keskfraktsiooni liige Dmitri Dmitrijev kogus kohalikel valimistel Lüganuse vallas teistest enim hääli ning parlamenditöö kõrvalt hakkab ajama ka kohalikke asju. Kuigi olles alles 35-aastane, on tal selleks juba kogemust, sest ta oli ju varem seitse aastat Kiviõli linnapea.

Kuidas hindate kohalike valimiste tulemust Lüganusel? Te ise saite teistest enim hääli.

Ühinenud Lüganuse vallas on Keskerakonnal läinud üldiselt hästi. Suurim toetus – kuus mandaati, tugev esindatus vallavolikogus. Suurema toetuse saime Kiviõlis, kus Keskerakonna toetamine on olnud kogu aeg kõrge. Valimisnimekirja esinumbrina sain ühinenud Lüganuse vallas 340 häält – see on tugev mandaat rahvalt.

Kindlasti hakkab tööle Lüganuse vallavolikogus. Seda olen ka rahvale lubanud. Mis kohal täpsemalt, seda näitavad aeg ja läbirääkimised teiste poliitiliste jõududega volikogus.

Missugused on enim tähelepanu vajavad probleemid Ida-Virumaal?

Ida-Virumaale on pikki aastaid pööratud riigi poolt vähe tähelepanu ning investeeringuid on tehtud ebapiisavalt. See on viinud nii kaugele, et pole suudetud täiel määral ära kasutada Ida-Virumaa kui tööstusliku maakonna potentsiaali ning majandusharusid õigel ajal diferentseerida. Probleemid puudutavad nii demograafilisi ja sotsiaal-majanduslikke kui ka keskkonnavalitsuste küsimusi. Piirkonnas on palju miinimumpalga saajaid ning suhtelises vaesuses elavaid lapsi. Nende sotsiaalsete tagajärgedega tegelevad igapäevaselt nii kohalikud omavalitsused kui ka teised institutsioonid.

Praegu on täiesti aktuaalseks muutunud kvalifitseeritud tööjõu puudus, sest paljud spetsialistid on parema elukvaliteedi nimel ära läinud kas

Tallinna või hoopis välismaale. Ida-Virumaal on palju potentsiaali, aga maakonnal on nüüd kindlasti vaja riigi abi, et eelmise valitsuse poolt „maha magatud“ aega tagasi teha.

Kas rohkem väljakutset pakub töö Riigikogus või kohalikul tasandil? Olite ju ka 7 aastat Kiviõli linna- pea.

Töö kohalikus omavalitsuses on isegi dünaamilisem, sest oled rahvale lähemal ja suudad tegelda konkreetsete kohalike murede lahendamise ja oma linna või valla arendamisega. Iga elluviidud projekt või lahendatud probleem annab sulle lisamotivatsiooni edasiseks tegevuseks. Paraku kõiki probleeme pole võimalik lahendada kohalikul tasemel ning osa neist nõuab tegelemist seaduste abil. Riigikogu töö on kindlasti seotud suurema bürokraatiaga. See tähendab ka, et enda töö tulemust näed alles aasta-paari pärast, juhul kui seaduseelnõu või seadusemuudatus läheb Riigikogu suures saalis läbi.

Olete öelnud, et Eesti vajab läbimõeldud ja tasakaalukat regionaalpoliitikat. Milline see võiks nüüd pärast haldusreformi olla?

Haldusreform kindlasti suurendab tekkinud omavalitsuste pädevust ning annab lisavõimalusi. Ka valitsus otsustas suuremal määral toetada kohalikke omavalitsusi erinevate programmide ja finantskeemide abil, suurendades kohalikele omavalitsustele tagastatavat tulumaksuosa.

Regionaalpoliitikat rääkides peame pigem mõtlema, kuidas arenevad need

piirkonnad, mis on Tallinnast kaugemal. Meie eesmärk on luua regioonides piisavalt häid töökohti. Selleks viiakse riigiasutusi Tallinnast välja, investeeritakse tööstusparkidesse jne, et ka teised omavalitsused ja terved maakonnad saaksid ära kasutada oma arengupotentsiaali.

Praegu mängib suuremat rolli inimressursi nappus, mis on pärsivaks teguriks ettevõtluse arendamisel regioonides. Erinevate toetusmeetmete väljatöötamisel peame arvestama regionaalset aspekti ja nende mõju kaugematele piirkondadele kui Tallinn. Seda püüame teha hetkel ka Ida-Virumaad puudutavate teemadega.

Olete Riigikogu sotsiaalkomisjoni liige. Millised on praegu Eestis enim tähelepanu vajavad sotsiaalsed küsimused?

Küsimusi on seinast seinast: pere-toetus, tervishoiu rahastamine, lastekaitse, tööturu regulatsioon, pensionid jne. Inimesi huvitavad loomulikult rohkem asjad, mis on nende lähemad ja arusaadavamad. Haigekassa suurema rahastamise läbi lühendame nii ravijärjekordi kui ka eriarstiabi kättesaadavuse aega. Samuti toetasime sotsiaalkomisjonis hambaravitoetuse taastamist kõigile inimestele; summa ei ole suur, kuid on paljudele abiks.

Juba sellest aastast suurendasime paljulapseliste perede toetusi. Järgmisest aastast parandatakse retseptiravimite toetamise skeemi. Sellest võivad need, kes kulutavad aastast ravimitele rohkem kui 300 eurot.

UUE REGIONAALPOLIITIKA TOETAJA: Dmitri Dmitrijevi sõnul tuleb erinevate toetusmeetmete väljatöötamisel arvestada regionaalset aspekti ja nende mõju kaugematele piirkondadele kui Tallinn.

Väga oluline teema on ka matusetootuse taastamine – riik annab kõigile omavalitsustele võimaluse maksta 250 eurot matusetootust.

Kas ja kuidas muudab tulumaksureform järgmisel aastal paremaks tavaliste palgatöötajate elu?

Alustame sellest, et tulumaksureformist võidab arvestuste järgi umbes 86% inimestest. Need, kes teenivad kuni 1200 eurot kuus, võivad iga kuu 64 eurot. See on reaalne raha, mis jääb inimestele igakuiselt kätte, ja teeb aastast ühtekokku 768 eurot. See parandab oluliselt inimeste igapäevast toimetulekut.

Kuidas võtate kokku esimese valitsuskooalisioonis olnud aasta?

Vastu on võetud palju põhimõttelisi otsuseid. Need purustavad Reformierakonna poolt aastate viisi inimestele peale surutud dogmasid ning lisavad uut vaatenurka paljudes valdkondades. Ootused on väga kõrged. Alates järgmisest aastast saab tõstetud omavalitsuste tulubaasi, ja see on väga tähtis. Omavalitsused tunnevad, et riik on nende jaoks olemas ja annab võimaluse omavalitsustel neile antud ülesandele paremini täita.

Aivar Jarne, Kesknädal

Kaia Kanepi Kalle Muuli valguses

Ei jõudnud vaibuda Kalle Muuli norimine Tallinna linnavalitsuses rakendatud Roheliste juhi kallal roheline kanepi teemal, kui välja paisati Kaia Kanepi elulooraamat „Reketiga tüdruk. Kaia Kanepi (pildil) teekond Ameerika mägedel“ (autorid Kalle Muuli ja Helen Sulg).

Elulooraamatud on viimase aja trend ja neid tuleb nagu Väändrast ...

Kui käsitletakse klassikut või niisama vanemat inimest, on elulugu arusaadav. Meie kuulsal tennis-tüdrukul on aga kõik alles ees. Või arvab Kalle Muuli muudmoodi?

Kaia alles hakkab oma spordi-elulugu tegema ja temale hoiab põialt kogu Eesti rahvas. Viimased turniirid on seda näidanud.

Aga milleks nüüd selline raamat? Kas seetõttu, et ühes peatükis avaldab tennisist, et magas oma endiste treenerite Silver Karjuse ja Andrei Luzginiga. Avaldab tennisist? Tegelikult avaldate ju teie, raamatu autorid! Sportlase ja treeneri vaheline armusuhe pole midagi enneaegselt. Eriti tennis. Näiteks aastal 2000 kurameeris *Sports Illustrated*'i andmetel vähemalt tosin naiste esisajas mängijat oma juhendajaga. Mõned neist olid suisa abielus.

Aga milleks siis Kalle Muuli ja tema kaasautor sellise raamatukese tegid? Et laseme seksijutu liikvele ja äkki tuleb ostutorm? Võib-olla tulebki?

Eeskujuks oli ekrelane Hannes Võrno, kes lagastas raamatus oma pereelu ja laste tundeid. Lisaks veel halvustas meie relvajõude, kes välismissioonil.

SDV-s olla olnud maa-alused treeningusaalid, kus sportlasi koolitati ekstreemsetes oludes.

Samuti on kirjutatud, et noorujutel pidid kaasas olema „poiss-sõbrad“, et hoida tüdrukuid füüsiliselt vormis.

See võib ju tõde olla, aga see ei anna alust sobrata meie tubli sportlase intiimelus. Vaevalt et ta ise ka tõsiselt tagajärgedele mõtles, kui seda rääkis. Kas Kanepi toimis õigesti, kui suu lahti tegi, et teised noored ja nende vanemad õpiksid tema vigadest, või oleks ta pidanud suu hoopis kinni hoidma?

Treener motiveerib sportlast, sisendab temasse jõudu. Vahet toimib ta nagu hüpnootisöör. Võib tekkida ka erisuh-

teid, kuid need pole teiste asi arutada. Hingelihunikust kirjamees Kalle Muuli sai aga oma rahakotile lisa. Kui palju Kaia jutus üldse tõtt on, teab vaid tema ise. Äkki oligi kübaratrikk, et raamat müüks?

Indrek Veiserik

Kesknoortel uus juhatus

Laupäeval, 11. novembril toimus Tallinnas Keskerakonna Noortekogu korriline, XIV kongress. Noortekogu uueks esimeheks valiti Karine Oganješjan ning juhatuse liikmeteks Marta-Magdaleen Kuningas, Jan-Ander Kundla, Valentina Grišina, Aleksandra Pavlova, Kea Kruise, Jass Juuremaa, Vadim Nekrjatš ja Kirill Gussev.

„See aasta oli raske, kuid täis põnevust ja väljakutseid. Oleme kõik targemad, tublimad ja tugevamad kui aasta tagasi. Ma tänan südamest oma kolleege, kes on parimas mõttes eeskujulikud meeskonnakaaslased. Täna erakonna juhatust ja bürood toetuse ja hea nõu eest. Täna kõiki uusi kesknoori, kes töid aastasse nii palju positiivseid üllatusi,“ ütles uus esimees Karine Oganješjan. Aseesimeesteks kinnitati Jan-Ander Kundla ja Aleksandra Pavlova, peasekretäriks Jelisei Lokotar.

Tallinna Loomaaia keskkonhariduskeskuses peetud kongressi käis tervitamas ka Keskerakonna esimees, peaminister Jüri Ratas. Ta tänas noori senitehtu eest ning kutsus neid üles üheskoos Keskerakonnaga minema vastu 2019. aasta suurele eesmärgile, milleks on võit Riigikogu valimistel.

„Keskerakonna Noortekogu panus erakonna kohalike omavalitsuste valimiste võidus nii üle Eesti kui ka Tallinnas oli märkimisväärne.

Kesknoored valisid laupäeval Noortekogu kongressil oma uueks esimeheks Karine Oganješjani (istumas keskel) ning kaheksaliikmelise juhatuse.

Ma tänan teid!“ sõnas Ratas oma kõnes. Ta kinnitas, et erakonna juhatus soovib aasta ja nelja kuu pärast Riigikogu valimisteks välja pandavas 125-liikmelises nimekirjas kandideerimas näha ka noortekogu liikmeid. „See on teie võimalus, ja ma loodan, et te võtate seda tõsiselt,“ rõhutas Ratas. Ta kiitis noori suurenenud aktiivsuse eest sotsiaalmeedias ning kutsus neid

üles tegutsema ühtse meeskonnana.

Keskerakonna Noortekogu korraldab kord aastas üldkoosoleku, kus valitakse noortekogule uus esimees ja kaheksa juhatuse liiget. Noortekogu esimees kuulub Keskerakonna põhikirja alusel ka erakonna juhatusse.

Kesknädal

Kersti Ernits: Naised on poliitikas tasakaalustajaiks

Ülenurme raamatukogu juhataja Kersti Ernits tunneb piisavalt nii raamatutarkust kui ka ümbritsevat igapäevaelu selle murede, rõõmude ja lootustega. Küllap tegelikkuses hästi orienteerumise pärast ongi tingitud talle Keskerakonna Tartumaa arendusjuhi töö usaldamine ja valimine Kastre vallavolikogusse.

JAAN LUKAS
Jõgeva ajakirjanik

Kersti tegeleb ka hobipõllumajandusega, on omandanud vanaemade-aegsed käsitööoskused ja tunneb end ka ise hästi vanaema-rolls. Poliitika, olgu siis üleriigilisel või kohalikul tasandil, võiks tema arvates märksa rohkem naistekesksem olla.

Kersti Ernitsa ja tema pere koduvaldaks sai pärast haldusreformi Haaslava, Mäksa ja Võnnu valla ühendamisest kujunenud Kastre vald. „Kuidas ennast määratleda töökoha järgi, seda veel ei teagi. Ülenurme piirkond liideti sunniviisiliselt Kambja kandiga ja nimeks pandi Kambja vald. Ülenurme rahvas sooviks, et Ülenurme nimi jääks omavalitsusele alles. Eks seda otsustab aga volikogu...“

Haldusuuenduste tõttu võib maaelus mõndagi muutuda. Raamatukogud jäävad aga Kersti arvates alles.

Need on ju ka kohad, kus tuttavaid kohata, juttu ajada – pakun välja ka omapoolse põhjenduse. „Ülenurme pole just klassikalises mõttes maa, vaid pigem linnalähedane magalarajoon. Paljud siit inimesed käivad aga raamatukogus raamatuid laenuamas. Poes maksavad ju need piisavalt palju. Eriti kallid on armastuse- ja ulmeteemalised raamatud. Neist otsitakse romantikat – seda, millest meil igapäevases elus puudus on. Paljudes kodudes ei mahu raamatud enam ka riiulitele. Arvestades kõike seda, on raamatukogud väga vajalikud.“ Kersti Ernitsa sõnul loetakse suure huviga ka elulooraamatuid. „Eesti inimene on väga

huvitatud kaasinimeste elust. Poliitilisest kirjandusest huvituvad ennekõike mehed. Neid on aga vähem kui naislugejaid.“ Erialalt on Kersti Ernits raamatukoguhoidja-bibliograaf, kes vastava kõrghariduse saanud Tallinna Pedagoogilise Instituudis. Mõneti peab ta end lausa sündinud raamatukoguhoidjaks, sest selles ametis oli Haaslava külaraamatukogus 1946. aastast ka tema ema. Kersti võttiski ema töö üle.

„Algul elasime korteris. Siis ostsid vanemad aga talumaja. Selles talus elan senini,“ räägib Kersti Ernits.

Samm-sammult poliitika juurde

Kersti on Keskerakonna Tartumaa piirkonna arendusjuht. Ta valiti erakonna nimekirjas Kastre vallavolikogusse, kus juhib opositsiooni esindajana revisjonikomisjoni ja on ka kultuurikomisjoni aseesimees. „Arvan, et poliitikahuvi sai mul alguse seoses tutvumisega praeguse abikaasaga – ajakirjaniku ja tänase riigikoguliikme Peeter Ernitsaga. Elame koos 2006. aastast. Ega spetsiaalselt poliitikast me rääkima ei hakanudki. Miski riigis toimuv oli aga vastukarva. Jäime selle üle arutama, ja üks samm viiski teiseni.“

Keskerakonna Tartumaa arendusjuhi olulisemateks ülesanneteks nimetas Kersti erakonna ideede ja eesmärkide tegevdamist selles piirkonnas ning uute inimeste motiveerimist ühinema selle poliitilise jõuga. „Praegu on Tartumaal keskerakondlasi viiesaja ringis. Uuteks liikmeteks on tulnud ka noori. Koha-

like valimiste tulemusena sai Keskerakond koalitsiooni Elva vallas. Sealse volikogus esindavad erakonda Peeter Laasik ja Toomas Paur.

Meie maakonnas on piisavalt populaarsed ka Reformierakond ja Eesti Konservatiivne Rahvaerakond. Näiteks kaks EKRE nimekirjas kandideerinud Ülenurme meest kogusid valimistel kahepeale 300 häält. Pildil on aga ka Keskerakond: kes selle liikmeks astunud, see toetab igati meie püüdlusi ja sihte,“ ütles Kersti Ernits.

Mitmepalgeline Tartumaa

Kersti Ernitsa sõnul koosneb Tartumaa piisavalt eripalgelistest osadest. „Tartu ümbrust võiks, piltlikult öeldes, kutsuda rikaste ja ilusate maaks. Tähtvere vald liitus Tartu linnaga, ja nüüd elavad seal „linnalehmad“. Peipsi-kandis on palju venekeelseid inimesi, kes pärit hoopis teisest kultuuriruumist, mõneti kinnisest ühiskonnast. Nemad vajaksid aga rohkem Eesti ellu kaasa tõmbamist. Oleme püüdnud ka Peetriga sellele tegevusele kaasa aidata.“ Kersti tunnustab, et erakonnatöös on vaja vähem enesekesksust ning enam avatust ja tasakaalu. „Tasakaalustamiseks on poliitika oluline roll ka naistel. Muidu võivad mehed liigselt võistlema või ka võitlema hakata,“ leiab ta.

Oodatud tasuta ühistransport

Kersti Ernitsa kodukanti Kastre valda iseloomustab suuresti hajaasustus. „Siinsete inimeste jaoks on väga olulised kohalikud teed, mis praegu veel piisavalt kehvast olukorrast.“

Iseäranis tähtis on aga koolide püsijäämine. Kastre vallas on ka keskkool, mis paikneb Võnnus. Kui õpilasi nappima hakkab, võib aga paratamatult tekkida vajadus keskkooliosa sulgemiseks. Lastega perede maal elamine sõltub suuresti võimalusest tööd saada. Haaslava on õnneks Tartule piisavalt lähedal. Nii on paljudel võimalus ka linnas tööl käia. Veelgi paremad võimalused kindlustaks selleks tasuta ühistranspordi toimima hakkamine. Igaüks ei suuda endale autot muretseda. Märkimisväärselt kõrge hind on ka bensiinil.

Samuti leidub maal neidki, kes elavad naturaalmajanduslikus elulaadis ja kraami toidulauale ennekõike koduaias või -põllul kasvatavad. Selline toimetamine nõuab aga piisavalt võimekust.“

Kodukana munad ja kukelaul

Ise peavad Kersti ja Peeter kodus kanu. „Meil on kümnekond kana ja kaks kukke. Oma kana muna maitseb hoopis paremini kui poe oma. Kukkede tööks on meid ka üles äratada. Meil on veel üks hani. Varem oli rohkem, aga rebane käis külas pahade eesmärkidega.“ Kersti Ernitsa hobid on seotud ennekõike kultuuriga.

„Mulle meeldib käsitöö. Olen rahvuslikku käsitööd peaaegu otsast lõpuni tundma õppinud. Mul on kodus kangasteljed, oskan ka vokiga kedrata. Huvi rahvarõivaste vastu tekkis mul seoses sugupuu uurimisega. Oma osa on siin ajaloo huvil. Lõpetasin kunagises Tartu 7. Keskkoolis ajaloo eriklassi. Üheks õpetajaks oli tunnustatud ajaloolane Hillar Palamets.“

HOIAB TRADITSIOONE: Kersti Ernitsa hobid on seotud ennekõike kultuuri ja käsitööga. Ta on rahvuslikku käsitööd peaaegu otsast lõpuni tundma õppinud. Huvi rahvarõivaste vastu tekkis Kersti Ernitsal seoses sugupuu uurimisega.

Kersti teeb head koostööd ka Eesti Põllumajandusmuuseumiga, mille hoonete kompleksis asub ka Ülenurme raamatukogu. „Olen muuseumis korraldanud õpitubasid, kus õpetasin raamatuvoltimist. Kogukondade vaheline koostöö on väga vajalik.“

Naudib vanaemarolli

Kersti Ernitsa sooviks on võimalikult palju perega koos olla. „Hiljuti sain teistkordselt vanaemaks. Lapselaps on juba kahekuune. Usutavasti nüüd,

kus valimised möödus, saan talle märksa rohkem tähelepanu pöörata. Teine lapselaps saab mul juba üheksa-aastaseks.“ Kersti tütar Meeli on samuti raamatuhuviline ja töötab Tartu kaubamajas – sealse Apollo raamatupoes. Noorem tütar Kaisa õppis lasteaias ja elab vahel Itaalias, kuid otsustas väikese lapsega teatud ajaks Eestisse tagasi tulla. Poeg Kristjan on aga meremees ning töötab Šotimaal.

EAS-i Eldoraado pöörleb täistuuridel

Alles hakkas vaibuma dotsent Linnar Priimäe poolt alaealiseks nimetatud endise peaministri Taavi Rõivase seksiskandaal, kui kohe tuli värsket lisa.

INDREK VEISERIK

Enne külmkappide taga nihverdandist sai meie armastatud ekspeaminister hakkama veel hullemaga. Astus räigelt vastu Reformierakonna suurele lubadusele mitte iial tegelda korruptsiooniga ja oma valijaid petta.

Nimelt avas Taavi Rõivas oma „riikliku“ kohalolekuga üsna kahtlase ja petturliku firmakese „TransferFriend“ büroo, kes on aastaid kasutanud variadressi ning mida kohalikud nimetavad petuskeemiks. Nii väitis Marii Karell oma telesalvestuses Malaisias. Tegemise odavalt riigist riiki ülekantimise teenusega.

Tegelikult oleks EAS-i juhid pidanud võtma vastutuse ekspeeministri puuduliku lastetoe ja

käitumisoskuse eest ning tagasi astuma. Selle asemel hoopiski telliti kiitvad lood teemal: „Taavi Rõivas: mulle on öeldud, et Eesti riigile ei ole minust paremat müügimeest.“ (Delfi, 4. november). Seega ollakse jätkuvalt nende lahvatanud skandaalide rambivalguses.

Tuleme pisut tagasi. 12. mail 2014 kirjutas Ärileht, et EAS-i uus nõukogu pandi kokku Reformierakonna halli kardinali Kristen Michali juhiste järgi.

„Viimasel ajal palju kriitikat saanud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus lubas alustada puhtalt lehelt. Aga polnud see leht nii puhas midagi. Ärilehe andmetel käis nõukogu kandidaatide nimekirja läbi Reformierakonna adviku hinda-

vate pilkude alt, ja kui mõni isik „oravaparteile“ ei meeldinud, lendas nimi prügikasti. Üheks eemaldatu näiteks on Krimelte asutaja ja omanik Jaan Puusaag, keda soovitas EAS-i nõukogusse selline tuntud isik nagu tööandjate keskkliidu juht Jüri Käo. Puusaag aga läks omal ajal endise kultuuriministri Rein Langiga tülli, ja kas selle taga võibki näha ärimehed nõukogust kõrvaldamist?“ Niipalju juhtkonna loomisest.

Vaatame EAS-i ebaõnnestunud rahamakseid:

2012. aastal lasi Eerik-Niiles Kross taastada Kõue-Triigi mõisa EAS-i rahadega. Lisaraha andis ka Keskkonnainvesteeringute Keskus 60.000 euroga. PRIA-lt lunis ta lisaks 156.000 eurot. Juba esimene majandus-

aasta lõppes 340.222-eurose kahjumiga! Kross on ikka veel võlgades. EAS-i see ei heiduta. Eelmisel sügisel Ärma talu toetamise lugu, kus mingi umbmäärane juhatus vassis; lõpuks leiti keegi allkirjutatu, ja tema ka ohverdati. Nüüd saab Eesti riik lähipea Euroopa Komisjonilt mitmesaja tuhande eurose tagasinõude.

Sama segane lugu oli Rakveres „Targa Maja“ rahastamisel, kus mitte keegi lõpuks ei teadnudki, millega tegemist. Nüüd on tulemus käes – suurim tagasinõue EAS-i ajaloos. Rakvere „Tark Maja“ läks pankrotti, tagasi tuleb maksta 2,6 miljonit eurot! Meelest ei lähe ka kõrbemaläinud naeruväärne rändrahnu-bränd. EAS-i brändiotsingud on avaliku häbige ummikusse jooksnud. Samuti tühi töö oli miljardär Richard Branson kostitamine, kus temast Eesti e-residenti teha ei õnnestunud. Küllap mees teadis, mis on meie ID-kaardi lastehaigus. Ei aida-

nud ka eraisikust veinivabrikant kahe kasti veini küsimine tasuta annetuseks!

Helsingis toimunud Nordic Business Forum'il osalemine, mille „paketihinda“ kuulus ka Bransoniga koostamise vahendamise, läks EAS-ile maksma 40 000 eurot. Lisaks hinnaline õhtusöök – 5500 eurot üheksale inimesele.

2016. aastal andis Eesti Maksuamet Liit EAS-ile nime-tuseks „Maksuametis vaenlane“.

Aga see EAS-i ei peatanud. Lausa vastupidi.

EAS-i 2017. aasta tegevuste koguarve mahuks oli planeeritud 200,5 miljonit eurot; tegevuste maht võrreldes 2016. aastaga kasvas 30,8 miljonit eurot (võrdluseks: 2016. aasta koguarve maht oli 169,7 miljonit eurot).

EAS-is töötab 331 inimest. Teenistujate arv on stabiilselt tõus-

nud, veel hiljaegu oli see 293. EAS-ist on tänaseks päevaks saanud asutus, mis iseennast seestpoolt õgib.

2016. aastal oli palgakulu 9 643 294 eurot ja töötajaid 275. Nii võib kindlalt järeldada, et 331 töötaja puhul on palgakulu kõrgem kui 10 miljonit.

Viis aastat tagasi, kui Kersti Kaljulaid töötas Euroopa Kontrollikojas, ütles ta: „Pikaajaliselt on EAS-i skeem suure riskiga tegevus, millel ei ole väga head põhjendust. Kui juba kord on seda teed mindud, siis niisuguseid fonde on väga raske tagasi kokku rullida, kui turuolukord paraneb. Lisaks jääb see raha konkureerima erarahastusega, ja see ei ole õige, eriti praegu, kui on selgunud, et avaliku sektori rahal on samuti hind, ja see võib erasektori raha hinnast kallimakski osutuda.“

Kas president on endiselt sama meelt? Või kiidab hoopis meie parimat rõivamüüjat?

Mis on ootamas valimistevahelisel perioodil?

23. oktoobril valis Riigikogu XIII koosseis uued aseesimehed. Kuigi alles märtsis valiti korraliselt kogu juhatus, tuli Taavi Rõivase tagasiastumise tõttu erandkorras korraldada aseesimeeste valimised.

ENN EESMAA
Riigikogu aseesimees,
Keskerakonna juhatuse liige

Kandidaatidena seati ühes minuga üles Eesti Vabarakonna fraktsiooni liige Krista Aru ja Eesti Reformierakonna fraktsiooni juht Hanno Pevkur. Sain hea tulemuse – mind valis 52 Riigikogu liiget, keda tänan toetuse eest. Teiseks aseesimeheks valiti 33 toetushäälega Reformierakonna juht Hanno Pevkur.

Põnevad ajad ja tegemised Riigikogus

Hetkel on Riigikogu tähtsaimaks tegevuseks tuleva aasta eelarve menetlemine. See on praeguse koalitsiooni esimene täispikk eelarve. Mäletame ju hästi, et eelmisel aastal saime riigieelarvet muuta vaid ühe protsendi võrra. Eelarveseaduse eelnõu teine lugemine toimub 15. novembri täiskoguistungil.

Tuleva aasta eelarves on palju muudatusi, mis on Eesti rahvale vajalikud. Näiteks näevad muudatused ette möödunud aastaga võrreldes 34 miljoni euro võrra suurema lisarahasumma suunamist tervishoidu, pensioni tõusu 416 eurolt 442 eurole ja õpetajate palga alammäära kasvu 100 euro võrra.

Riigi investeringuid suunatakse Eesti majanduse pikaajalise kasvuvõime toetamiseks. Muudatusi on teinud juuni keskpäeval võttis Riigikogu vastu riigihangete seaduse, mis pakub väikestele ja keskmistele ettevõtetele rohkem võimalusi riigihangetel osalemiseks. Lisaks sellele suureneb riigihangete läbiviimise paindlikkus, vähenevad hankemenetluse kulud ning võtab üle kolm Euroopa Liidu direktiivi.

Lisaks sellele võttis Riigikogu vastu ka seaduse, mis toetab väikeettevõtet. Ettevõtetel on lihtsustatud maksustamise seadus soodustab mikroettevõtet ja parandab väikeettevõtjate mak-

sukäitumist. Selle saavutamiseks lihtsustatakse füüsilise isiku teenuse osutamisest ja kauba müügist tekkiva maksukohustuse täitmist.

Meedias palju kajastust saanud kokkuleppevedusid reguleeriv seadus võeti Riigikogus vastu samuti tänavu juunis. Selle seadusega loodi Uberi- ja Taxify-laadsetele teenusteostajatele vajalik regulatsioon, millega tagatakse säärate vedude osutamise turvalisus ja usaldusväärsus, kehtestades selleks vastavad minimaalsed nõuded kokkuleppevedude teostajatele ja kokkuleppevedude elektroonilisele süsteemile. Paralleelselt kokkuleppevedude seadustamisega lihtsustab seadus taksojuhtidele seatud nõudeid, rohkem delegerides vastutust ja järelevalvet taksoveo korraldajale.

Saaremaa vallavolikogu liige Enn Eesmaa ja Saaremaa vallavanem ning Kuressaare linnavalitsuse esimees Madis Kallas.

Septembris võttis Riigikogu vastu loomakaitse seaduse muutmise seaduse, mille eesmärgiks on kaitsta loomade heaolu ja tervist. Eelnõu taotles, et avalikel näitustel, laadadel ja muudel säärestel avalikel üritustel tohib kasutada vaid tehistingimustes sündinud loomi, kelle

liigiomadused käitumisharjumused või eluviis seda võimaldavad.

Riigikogu ja Eesti Keskerakonna esindamisest

Aseesimehena on minu ülesandeks, nagu ka teistel Riigikogu juhatuse liikmetel, parlamenti esindada. Seda nii Toompeal, meedias, välisühendustes olles kui ka rahvaga kohtudes. Olen võtnud enda südameasjaks läbi viia juba tavaks saanud ringreise ning külastada kõiki haldusreformi läbi moodustunud 79 omavalitsusüksust, et jätkata riigi rahvale lähemale viimist. Selleks korraldame kohtumisi omavalitsusüksustes, ettevõtetes ja haridusasutustes. Olen kaasanud nendele kohtumistele ka Keskerakonna piirkonnaliikmeid, et vestelda linna- ja vallajuhtide, õpetajate, ettevõtjate, samuti ka kohalike elanikega. Kohtumistelt saadav tagasiside

on oluline nii mulle ja kolleegidele Riigikogus kui ka valitsuses olevatele ministritele meie töö tõhusamiseks. Veel novembris on plaanis külastada Haapsalut ja Tartut.

Lisaks sellele jätkame Keskerakonna esimehe, Eesti Vabariigi peaministri Jüri Ratasega üleeestilise seminari „Rahva nimel, maal ja linnas“ läbiviimist, kus anname rahvale tagasisidet seni tehtud tööst ning vastame kodanike küsimustele.

Riigikogu kõrvalt esindan Keskerakonna välissekretäri erakonna huvisid nii Eestis kui ka välismaal. 2.–4. juunini viibisin Sloveenias Ljubljanas ALDE (Allianss Liberaalid ja Demokraadid Euroopa Eest) volikogu kohtumisel. ALDE on Euroopa Parlamendi suuruselt kolmas fraktsioon, kuhu kuuluvad Eestist nii Keskerakonna kui ka Reformierakonna

Enn Eesmaa Riigikogu Kesksfraktsiooni visiitil tänavu kevadel Jõgevamaal Pisisaare spordikeskuses koos Põltsamaalt pärit Tallinna linnapea Taavi Aasa ja Keskerakonna Jõgevamaa piirkonna esimehe Andres Väänaga.

liikmed. Kohtumisel käsitleti erinevaid Euroopat puudutavaid teemasid: näiteks „Vaba ja turvaline Euroopa 21. sajandil“, kus kõneldi eelkõige sellest, milliseid positiivseid kui ka negatiivseid tagajärgi on Euroopale toonud globaliseerumine, ning „Demokraatia ja kodakondsus digitaalajastul“, kus toodi palju positiivseid näiteid just Eestist kui toimiva e-demokraatiaga riigist.

Juunis viibisin ka teisel välisvisiidil. 9.–11. juunini toimus Helsingis Soome Rootsi Rahvapartei (SFP/RKP) kongress. Kongressi tähtsaimaks teemaks oli „Tugev Põhjamaade koostöö nõrgemas Euroopa Liidus“, mida vedas erakonna esimees Anna-Maja Henriksson. Lisaks aruteluplokkidele toimus kongressil ka erakonna juhatuse valimine.

1.–3. detsembrini viibin Amsterdamis, kus osalen Keskerakonna juhatuse liikmena ALDE kongressil, kus valitakse uus juhatus ning kinnitatakse uued liikmed

ja programmiuudused.

Uue aasta algul olen Norra Keskerakonna poolt kutsutud üleriigilisele Keskerakonna konverentsile, et rääkida Keskerakonnast Eesti kontekstis. Norra tsentristid soovivad saada teavet, kuidas neil õnnestuks 2019. aastal saavutada valimistel sama hea tulemus nagu Eestis Keskerakond suutis kohalike omavalitsuste valimistel.

Möödunud valimistest ning ühinenud Saare suurvala volikogu tööst

Mul oli au olla erakonna 2017. aasta valimisprogrammi väljatöötamise meeskonna eesotsas. Põimimise ringsõitudel, valijatega kohtumistelt ning visiitidel kogutud tagasiside meie programmi, et esindada valimistel kõikide eestimaalaste huve. Tulemused räägivad iseenda eest. Keskerakond sai kohalikel valimistel 159 118 häälet, mis näitab, et programmi koostajad, kandideerijad ja abistav kollektiiv saavutas soovitud tulemuse – Eesti rahvas toetab

meie tööd nii kohalikul tasandil kui ka riigi juhtimisel.

Samuti hea tulemuse saavutasime Saaremaal, kus küll alles kevadel vahetus juhatus. Tugeva meeskonnatõega saadi sellest hoolimata kolm kohta vallavolikogus ning Eesti Keskerakond kaasati suurvala volikokku koalitsioonipartneriks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ja Reformierakonna kõrval. Ühes minuga pääsesid volikogusse Keskerakonna Saaremaa piirkonna esimees Mihkel Undrest ja aseesimees Aivar Aru.

Nn. *kahe tooli seadus* lubab Riigikogu liikmetel kuuluda ka kohalikesse omavalitsustesse. 15. oktoobri valimistulemuste põhjal anti mulle võimalus aktiivselt osaleda Saaremaa vallavolikogu töös ja panustada piirkonna edasisse arengusse Riigikogu juhatuse töö kõrvalt, seda ilma tasuta.

Saaremaa vallavanemaks valiti Madis Kallas Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast, volikogu esimeheks Tiit Aro Eesti Reformierakonnast ning aseesimeheks Aivar Aru Eesti Keskerakonnast.

Ühinenud Saare suurvala I volikogus moodustati 10 komisjoni; mina asusin tööle kultuuri- ja spordikomisjonis.

Oleme lubanud ühinenud suurvalas palju korda saata: lisalaeval mandri ja Saaremaa vahelisele liinile, Mõntu–Ventpilsile laevahenduse taastamine, perearsti-teenuste kättesaadavamaks tegemine jpm. Lubadused on antud, nüüd on aeg asuda neid ellu viima.

Kuigi kohalike omavalitsuste volikogude valimised kulgesid Keskerakonnale võidukalt, ei saa me loorberitele puhkama jääda, sest volikogudes regionaalpoliitika elluviimise kõrval peame keskenduma lähenevatele Riigikogu valimistele 2019. aasta märtsis. Leian, et edumaa saavutamiseks peaksime alustama programmi koostamisega ning ringsõitudega üle kogu Eesti juba täna. Vaid nii jõuaks Keskerakonna poliitika iga elanikuni nii maal kui ka linnas.

Riigikogu vaeb taas riigijuhtide palku

Riigi kõrgematel juhtidel võib palk peagi tõusma hakata. Riigikogu vanematekogu oli eelmisel nädalal üksmeelel selles, et alates Riigikogu järgmisest koosseisust (2019) muutub kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadus, mis seni oli mitmeks aastaks külmutanud palga riigijuhtidel alates presidendist, peaministrist ja Riigikogu esimehest.

Parlamendi juhatus ja fraktsioonide esimehed esitasid põhiseaduskomisjonile ühise ettepaneku kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmiseks. Selle vastuvõtmise korral hakatakse neid palku iga-aastaselt indekseerida nii nagu see praegu toimub vanaduspensionipuhul. „Meie ühine muudatusettepanek näeb ette ametipalkade indekseerimise, mille tulemusel palk kas tõuseb või langeb sõltuvalt muutustest majanduses ehk siis sotsiaalmaksulaekumisest ja tarbijahinna indeksist muutumisest,“ selgitas

Riigikogu esimees Eiki Nestor ERR-ile.

Pensionid suureneksid aastast viie protsendi ringis. Seega ettepanek kasutada vanaduspensionipuhul indekseerimise valemil ka kõrgemate riigiteenijate palkade puhul tooks ministritele ja parlamendiliikmetele ca 200-eurose palgatõusu ning president, Riigikogu esimees, peaminister ja Riigikohtu esimees saaksid senisele palgale juurde ca 250 eurot.

Külmutatud palk

Kõrgemate riigiteenijate palga

seadus võeti vastu 2009. aastal ning tehti seda suures osas ka meedia ja ühiskonna pahameelsetest reaktsioonidest. Kui varem oli Riigikogu lihtliikmete tasu keskmiselt neli Eesti keskmist palka ning tõusis igal aastal märgatavalt, siis praegu kehtiva seaduse kohaselt on Riigikogu liikme palgaks teatud protsent riigipea palgast, mis kõigub juba aastaid ühe ja sama koha peal, ilmudes isegi vähenemismärke. Nii võrdus praeguse korra kehtima hakkamisel Riigikogu liikme 3475-eurone kuupalk Eesti neli keskmise palgaga, kuid nüüd

on see vähenenud 3437 euroni, mis tähendab alla kolme keskmist palka. Presidendi, spikri ja peaministri palk on pendeldanud vähenemise suunas 5400 ja 5200 euro vahel.

Selle põhjuseks on kaheksa aasta eest sõnastatud seaduse eesmärk, mis ei arvesta põhiseaduslike institutsioonide juhtide, samuti seadusandliku ja täitevõimu tipptegijate palkade indekseerimisel riigi üldist palkade tõusu ja tarbijahinna indeksi muutust. Varem ei ole parlamendierakonnad leidnud ka üksmeelt, kuidas seadust kohendada ning põhjuseks on olnud seadusandjate kartus sattuda avalikkuse meelepaha alla isegi väikese palgatõusuga, kirjutab Toomas Sildam ERR-is.

Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmise tõusis päevakorda seoses justiitsministri algatusel valminud eelnõuga lisada kõrgemate palkade saajate hulka ka prokurörid ning tõsta riigi peaprokuröri palk kõrgemaks, kui on õiguskantsleril, riigikontrolööril ja ministritel. Kõrgemad riigiteenijad, kelle ametipalka määrab vastav seadus, on president, Riigikogu esimees, peaminister, Riigikohtu esimees, riigikontrolör, õiguskantsler, ministrid, kohtunikud, riigisekretär, riiklik lepitaja, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, Eesti Panga nõukogu esimees ja nõukogu liikmed.

Aivar Jarne,
Kesknädal

Õnnitleme!

Soovime palju õnne Keskerakonna Saaremaa piirkonna esimehele ja ettevõtjale **Mihkel Undrestile** (16.11.1957) 60-aastase juubeli puhul.

Keskerakond

TALLINNA TV
 20. – 26. november 2017

ESMASPÄEV, 20.11.

 08:00 Nädal +*
 09:00 Kultuurimeeter*
 09:30 EV 100. Teekond*
 10:00 Nädal +*
 11:00 Rahvalõõts 2017 3/6*
 11:30 Jäljed. Ants Lauter (2011)*
 11:55 Pillimeeste klubi*
 12:55 Valgus Koordis (1951)*
 14:30 Info TV
 16:30 Taevariik UFOdega*
 17:00 Piik maailma. Türgi*
 17:30 TeTeVeke lastele
 18:00 TÄNA. Uudised
 18:10 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 30/140

 19:05 Ela häst! +*
 19:30 Terve tervis
 20:00 TÄNA. Uudised
 20:20 TÄNA. Tallinna uudised
 20:30 TÄNA +*
 20:45 Täna maailmas
 21:00 TÄNA. Uudised
 21:15 Naised, kes ei nuta
 22:00 Korra kaitsel*
 22:30 Plekkspepp, rätspep, sõdur, nuhk (Prantsusmaa, Suurbritannia, Saksamaa, 2011)
 TÄNA. Uudised*
 00:35 TÄNA. Tallinna uudised*
 01:05 TÄNA +*
 01:20 Täna maailmas*
 01:35 Info TV

TEISIPÄEV, 21.11.

 08:00 TÄNA. Uudised*
 08:20 TÄNA. Tallinna uudised*
 08:30 TÄNA +*
 08:45 Täna maailmas*
 09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 30/140*
 09:55 TÄNA. Uudised*
 10:05 Terve tervis*
 10:35 Naised, kes ei nuta*
 11:20 Korra kaitsel*
 11:50 Pimedate Ööde Filmifestivali pidulik avatseremoonia*
 Info TV
 12:50 Naised, kes ei nuta*
 14:45 Korra kaitsel*
 16:30 Terve tervis*
 17:30 TeTeVeke lastele
 18:00 TÄNA. Uudised
 18:10 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 31/140

 19:05 Innovaatiline linn
 19:30 Linnaosa lood
 20:00 TÄNA. Uudised
 20:20 TÄNA. Tallinna uudised
 20:30 TÄNA +*
 20:45 Täna maailmas
 21:00 TÄNA. Uudised
 21:15 Mõtleme taas
 22:00 Otse kümnese
 23:00 Moisekatsi elohelü 2016 1/6
 23:25 TÄNA. Uudised*
 23:45 TÄNA. Tallinna uudised*
 23:55 TÄNA +*
 00:10 Täna maailmas*
 00:25 Mõtleme taas*
 01:10 Info TV

KOLMAPÄEV, 22.11.

 08:00 TÄNA. Uudised*
 08:20 TÄNA. Tallinna uudised*
 08:30 TÄNA +*
 08:45 Täna maailmas*
 09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 31/140*
 09:55 TÄNA. Uudised*
 10:05 Linnaosa lood*
 10:35 Innovaatiline linn*
 11:00 Otse kümnese*
 12:00 OTSE: LV Pressikonverents
 12:30 Mõtleme taas*
 13:15 Piik maailma. Türgi*
 13:45 Info TV
 15:15 Otse kümnese*
 16:15 LV Pressikonverents*
 16:45 Mõtleme taas*
 17:30 TeTeVeke lastele
 18:00 TÄNA. Uudised
 18:10 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 32/140

 19:10 Meedia keskpunkt
 20:00 TÄNA. Uudised
 20:20 TÄNA. Tallinna uudised
 20:30 TÄNA +*
 20:45 Täna maailmas
 21:00 TÄNA. Uudised
 21:15 Tallinn - Helsingi
 21:40 Dokumentaalfim. Raha: segaduses kasutaja teejuht (Saksamaa 2014)
 22:40 Artist (Prantsusmaa, 2011)
 00:20 Meedia keskpunkt*
 01:05 TÄNA. Uudised*
 01:25 TÄNA. Tallinna uudised*
 01:35 TÄNA +*
 01:50 Täna maailmas*
 02:05 Info TV

NELJAPÄEV, 23.11.

 08:00 TÄNA. Uudised*
 08:20 TÄNA. Tallinna uudised*
 08:30 TÄNA +*
 08:45 Täna maailmas*
 09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 32/140*
 09:55 TÄNA. Uudised*
 10:05 LV Pressikonverents*
 10:35 Meedia keskpunkt*
 11:20 Dokumentaalfim. Raha: segaduses kasutaja teejuht (Saksamaa 2014)*
 Tallinn - Helsingi*
 12:20 Pillimeeste klubi*
 13:45 Info TV
 16:45 Meedia keskpunkt*
 17:30 TeTeVeke lastele
 18:00 TÄNA. Uudised
 18:10 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 33/140

 19:05 Horisont
 20:00 TÄNA. Uudised
 20:20 TÄNA. Tallinna uudised
 20:30 TÄNA +*
 20:45 Täna maailmas
 21:00 TÄNA. Uudised
 21:15 Kabinet
 22:10 Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev
 22:45 Otse kümnese*
 23:45 TÄNA. Uudised*
 00:05 TÄNA. Tallinna uudised*
 00:15 TÄNA +*
 00:30 Täna maailmas*
 00:45 Info TV

REEDE, 24.11.

 08:00 TÄNA. Uudised*
 08:20 TÄNA. Tallinna uudised*
 08:30 TÄNA +*
 08:45 Täna maailmas*
 09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 33/140*
 TÄNA. Uudised*
 09:55 Kabinet*
 10:05 Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev*
 11:00 Horisont*
 11:35 Info TV
 12:30 Kabinet*
 16:35 TeTeVeke lastele
 17:30 TÄNA. Uudised
 18:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 34/140

 19:05 Majad ajas
 19:30 Kultuurimeeter
 20:00 TÄNA. Uudised
 20:20 TÄNA. Tallinna uudised
 20:30 TÄNA +*
 20:45 Täna maailmas
 21:00 TÄNA. Uudised
 21:15 Maagiline reede: Maatriks
 21:55 Ideaalmaastik (Eesti, 1980)
 23:25 Suvestuudio laulud
 23:55 TÄNA. Uudised*
 00:15 TÄNA. Tallinna uudised*
 00:25 TÄNA +*
 00:40 Täna maailmas*
 00:55 Info TV

LAUPÄEV, 25.11.

 08:00 TÄNA. Uudised*
 08:20 TÄNA. Tallinna uudised*
 08:30 TÄNA +*
 08:45 Täna maailmas*
 09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 34/140*
 TÄNA. Uudised*
 09:50 Heeroldi jutud.
 10:00 Raidkivimuseum
 10:30 Terve tervis*
 11:00 Kultuurimeeter*
 11:30 Kabinet*
 12:25 Korra kaitsel*
 12:55 Maatriks*
 13:35 Ideaalmaastik*
 15:05 Info TV
 15:45 Moisekatsi elohelü 2016 1/6*

 16:10 Tallinn - Helsingi*
 16:35 Horisont*
 17:30 TeTeVeke lastele
 18:00 TÄNA. Uudised
 18:05 Majad ajas*
 18:30 EV 100. Teekond
 19:00 Rändur. Assoorid
 19:30 Rahvalõõts. Simman 2017 3/6

 20:00 TÄNA. Uudised
 20:20 Dokumentaalfim. Lõuna-Ameerika saladused (BBC, 2014)
 21:20 Dickens maailm (BBC, 2015) 7/13
 22:05 TÄNA. Uudised
 22:10 Daamide õnn (Itaalia, 2015) 12/20
 23:05 Kultuurimeeter*
 23:35 Rahvalõõts. Simman 2017 3/6*
 00:05 Rändur. Assoorid*
 00:35 EV 100. Teekond*
 01:05 TÄNA. Uudised*
 01:25 Info TV

PÜHAPÄEV, 26.11.

 08:00 TÄNA. Uudised*
 08:20 Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev*
 08:55 Heeroldi jutud. Raidkivimuseum*
 09:25 Linnaosa lood*
 09:55 TÄNA. Uudised*
 10:00 Rahvalõõts. Simman 2017 3/6*
 10:30 Dokumentaalfim. Lõuna-Ameerika saladused (BBC, 2014)*
 11:30 Daamide õnn (Itaalia, 2015) 12/20
 12:25 Naised, kes ei nuta*
 13:10 Majad ajas*
 13:40 Raivo E Tamm Oskariga

 14:25 Palamusel 1/2
 15:25 Otse kümnese*
 15:25 Mõtleme taas*
 16:10 Terve tervis*
 16:40 Maatriks*
 17:20 TeTeVeke lastele
 17:50 Kultuurimeeter*
 18:20 EV 100. Teekond*
 18:50 Innovaatiline linn*
 19:15 Dickens maailm (BBC, 2015) 7/13*
 20:00 Nädal +*
 21:00 Rändur. Assoorid*
 21:30 Inimese mõõde
 22:15 Viini postmark (Eesti, 1967)
 23:35 Nädal +*
 00:35 Inimese mõõde*
 01:20 Info TV

Tähtis on armastus, mitte paber

Armas on, kui valimised läbi saavad. Võib jälle padrata poliitiliste rähklemiste asemel, mis iga aastaga aina igavamaks ja ettearvatavamaks lähevad. Saab rääkida millestki normaalsest. Näiteks homoabiellust.

JÜRI PINO
kirjanik

Niikuinii tõuseb see varem või hiljem jälle pinnale. Mõlemal pool leidub aktiivseid isikuid, kellele küsimus kuidagi rahu ei anna. Pealegi annab see alati klikke, klikke, klikke... Nii et hea võtta, kui midagi paremat pähe ei tule.

Teemal oleks võinud ammu olla rahumeelsem, samas ehk rajum lahendus. Ühe homoaktivisti, sellise progressiivse käest küsiti: mehed, misasja te oieti seda kooseluseadust taga ajate, niikuinii elatakse siin

maal suuresti sohki, ja kas teile sellest ei piisa, et teie nimmeline tegevus ei ole enam kriminaalkorras karistatav? Jummal, teil on oma baarid, üks neist vägagi meeldiv paik ka vanameelsele kodanikule külastamiseks! Need tolvaniid, kes teid, rusikas püsti, taga ajada lubavad või kommentaariumis vahutavad, teeivad seda ükskõik mille muu imeliku peale. Mis teil puudu on? Aktivist juhtus täitsa mõistustlik olema. Ta seletas lühidalt, et teie, vanameelsed heterod, käite perekonnaseisuametist läbi, saate templi, ja sellega ka kogu paketi õigusi: mis kellegi kohus, mis kellelegi kuulub, mis juhtub, kui midagi juhtub. Aga meie, õnnetud vikerkaaremehed, peame koostama mitme sõrme paksuse lepingu ja kalleid notarisusid maksma.

Laiskvorstid. Näe, lilleseadja ja sisustusfirma Shishi juht Taivo Piller küll viitsis. See oli päris ilus jutt, mis ta kunagi telepurgis pajatas, et kuidas on võimalik küll, ainult aega võtab ja juhett kokku ajab. Mispeale ei saa midugi teisiti kui teemat edasi arutada. Hüva, saite oma kooseluseaduse, aga te ei taipa, mida see tähendab, ennem, kui tuleb esimene lahutus, eriti kui mängus on lapsed. Muidu on ju lihtne, lapsed jäävad emale, kui too just ei ole üle igasuguse mõistuse ja väga nähtavalt hoogsate eluviisidega. Aga kooselu puhul ja lapsendatud lapsega – kumb see emaks kvalifitseeruda võib? On ainet mõtisklusteks, näiteks juuratudengite seminaritöödeks. Omavahel öeldes: vana homoviikaja suudaks kuidagi alla neelata, kui meespaaride lapsendab. Omad sõbrad-homod on kõik korralikud inimesed. Meesterahvad on lastekasvata-

misel leebed ja leplikud ega hakkaks lapse eest varjama, kuidas asjad käivad väljaspool homomaailma. Lesbid on olemuslikult õelamad. Aga see on muidugi ainult minu eelarvamus. Olen palju elu jooksul naisterahvaste kurjuse ja armastuse all kannatanud.

Oleks olnud võimalus läbi saada ilma kooseluseaduseta, ilma paksu vereta. Et kõik oleksid võrdsetel alustel, ilma eeliste või tagasitõmbamisteta. Võinuks kooseluseaduse vastuvõtmise asemel tühistada abieluseaduse. Tõsiselt. Ikka päris tõsiselt.

Abieluseadusel on iseenesest sisule mitte vastav nimi. Tegelikult võiks ja isegi peaks seda nimetama lahutusseaduseks. Igasugune jutt seal abikaasade kohustustest teineteise suhtes; laste suhtes; vist midagi riigi suhtes ongi paljas jutt. Abielukohus on ülepea üks mitmetähenduslik, natuke itsitama ajav

dusi täita, sai teineteisele esitada lahedaid küsimusi: Kas sul suguhaigusi on? Aga pärlikke? Hullumajas oled arvel? Näiteks.

Allkirjad, tempel, kehv pilt mälestuseks, kõik. Ajah, ametlik musitamise luba anti ka. Küll mitte kirjalikult, no on see meie bürokraatia ikka lohakas! Aga ehk võib üleminekuaja kaela ajada?

Andrus Kivirähul läks abielumine veel lihtsamalt, isegi pesapunumise-juttu ei aetud. Lihtsalt, heitke siia nimemärgid. Nii, ja siin on teie tunnistus! Järgmised! Nojah, Andrus ja tema abikaasa Lonni (Ilona – Toim.) saavad kohe hõbepulma kaela... Mul nii hästi ei läinud. See-eest on kogemus lahutusega. Tore oli omal nahal teada saada, millele omal ajal alla kirjutati. Olgu sellega kuis on: läks lõhki, siis läks. Niikuinii polnud erilist pulma ega midagi. Vaene aeg, vaesed tudengid!

pangale korda ei lähe, tema tahab oma raha eest üüri, ja tagasi ka veel. Kiputakse unustama, et perekond on majanduslik ettevõtmine kah. Sissetulekud, väljaminekud, kogunenud kapital, hõõrdumine, amortiseerumine – rohkem tarku sõnu ei tule praegu meelde. Mis jällegi on igaihel erinev, ning raske, kui mitte võimatu, ühe seadusega paika panna.

Seega, milleks see seadus? Kes tahab, võib ennast laulatada, lihtsalt kuulutada abielus olevaks, perekonnanime ära muuta. Igasugused ainelised, rahalised asjad ja see, mis juhtub, kui midagi juhtub, kirja panna omavahelises lepingus. On küll kunagi ilgutud, et abielueelne leping on ettevalmistus lahutuseks. Võib-olla ongi hetkel, kui pea on pilvedes ning kõhus kargavad lups! ja lups! kookonitest liblikad. Teisalt aga võib leping vältida Tuhkatriinuks osutumist. Kes-

ööl lööb kell, tõllaks on mädanenud kõrvits, kingad on puust, tähed taevast tagasi. Mine, kuhu tahad! Targad paberid ütlevad, et sulle ei kuulu siin midagi. Mis kelle nimel, see selle oma! Ning abieluseadusest pole kah mingit tolku. On ju seadustel see ebameeldiv omadus, tunduda olevat selle juurarahidusega isiku poolt, kes parajasti loeb. Ikka võib asi minna inetuks. Kohutusse, mootorsaaga mööblit poolitama, pärast saag ise kah kirvega pooleks. Mispärast – miks mitte? Tarbetu asi. Pealegi võiks Riigikogule miljalgi koitma hakata, et seadusi saab tühistada kah. Niigi on neid liiga palju; varsti saab isegi sammu pikkus reguleeritud.

Eduka sisustusfirma SHISHI omanikud Taivo Piller (vasakul) ja Mart Haber kooselusid 2016. aasta alguses. Notariaalsest kooselulepingust tähtsam on siiski see, et teineteisega sobivad inimesed on teineteist leidnud ja et ollakse koos õnnelikud. Foto Scanpix.

sõna. Toob pähe politseiniku voodi kõrvale kutsumise, kui natuke ropuks ka minna. Ükski seadus ei jaksa tagada, et abielu ka niimoodi käib, nagu ette kujutatakse. Inimesed on ju erinevad. Mõned armastavad kakeldes, teised turteltuidena, igaüks omal kombel. Tüllil minnakse kah omamoodi, kes pauguga, kes teineteist surnuks vaikides. Abieluseaduses on tegelikult tähtsad vaid need punktid, mis räägivad ainelistest küsimustest. Mis kellelegi kuulub, mis on ühine. Ehk ettevalmistus lahutuseks. Annad perbüroos allkirjad ära, pakett käes, suhteliselt odavalt. Muu on parimal juhul naljakas. Ise ju üle elatud. Väääääga ammu. Vaesel ajal, 1990-ndate alguses. Enam-vähem kahe loengu vahel sai ära käidud. Hea küll, tagasi õpingute juurde tol päeval enam ei läinud. Mäletan, et abiellumisel räägiti pesapunumisest. Ei tahtnud ise uskuda, kangesti tikkus naerpeale. Oma kümme minutit kestis, juba nüriks kiskus. Lõbus oli tegelikult abiellumisaval-

Ega pulmadki päästa. Kõrveta või terve härg vardas, telli terve loss, ükskord ikka saabub päev, kui kõik on lõhki. Nagu Sergei Dovlatov kirjutas: ütles, mida tahad, juba su hääle kõla on talumatu inimesele, kes kunagi tähendas tervet maailma ja enamgi veel. Ei päästa, kui pöörad oma südame usu suunas: papp, metsloomasarnased diakonid, kelle rõögatus kolme meetri pealt küünla kustutab jne. Usk hajub, küll vist pärast armastust, aga enne lootust, ja kiriklik abielu on kah lahutatav. Võib-olla mõnes päris põrunud sektis mitte, aga sinna eksinud on niikuinii lootusetu seltskond. Õigupoolest ei sõlmita tegelikult abielu mitte perbüroos, kirikus, hiies, templis, vaid pangas. Samamoodi allkirjad, ainult pesapunumisest ei räägita, õnneks. Ning see side kahe vahel on kindlam kui kõik töötused ja roosikimbud. Pank ei unusta ja pank jälgib. Pank on tegelikult vägagi huvitatud, et te lahku ei läheks, sest see tähendab talle ilget jama, mille muidugi teie kaela veeretab. Abieluseadus

Tartu teated!

Kolmapäeval, 15. novembril kell 14 arutletakse haridusosakonna saalis (Raekoja plats 12) Tartu kandideerimist Euroopa kultuuripealinnaks kultuuriosakonna peaspetsialisti Erni Kasega.

Teisipäeval, 21. novembril kella 10–14 nõustab abivajajaid KE Tartu büroos jurist Asta Liivak. Info ja registreerimine tel 55682756

Valimised „koju kätte“ – isikliku valimiskastiga

Viimastel nädalatel tõusetunud ID-kaartide turvariski-küsimused peaksid meid panema jälle sügavalt mõtisklema ka e-valimiste turvalisuse üle. Teame ju väga hästi, et maailm on täis IT-geeniuseid, kes on alati sammukese ees mistahes turvakoodidest või nende „parandajatest“. Loomulikult ei hakka keegi aega raiskama mingi valla või linnakese volikogu valimistulemuste mõjutamisega. Kui aga tegu on Riigikogu tasandiga või kui mingil grupil on eluküsimuseks end võimule upitada? Õeldakse ju, et poliitikas nagu armastuseski on kõik võimalik.

Valimiskast kaenlasse – ja poe taha!

Kas kellegi peas on tekkinud mõte, et kui õige läheks valla valimiskomisjoni, küsiks valimiskasti ja valimisedelid ning hakkaks siis käima mööda tuttavaid ja sõpru? Paluks neid enda poolt hääletada ja lasta sedel ka kohe kasti... Loomulikult tunnistatakse selline inimene peast põrunuks ja saadetakse Kuu peale. Kehtivad ju valimisjaoskonnas väga ranged reeglid. Kõigepealt isiku tuvastamine dokumendi alusel, allkirja vastu valimisedeli andmine ja selle täitmine ihuüksi ning varjatult valimiskabiinis, seejärel templi pealelöömine ning sedeli kastimine.

Aga ometi on selline „valimiskasti laenuamine“ võimalik ja paljudel sülearvuti kujul olemas. Võta see kaenlasse, mine esimese külapoe taha, kus oota-

mas janune seltskond, ja viis-kuus häälet ongi kindlalt olemas! Muidugi tuleb seltskonnale selgitada, et ID-kaart oleks ikka taskus ja PIN-koodid meeles või paberile kirja pandud. Otseloomulikult saab valija kõrbev kurk selle protseduuri järel ohtralt kastetud.

Ja nii majast majja, külast külla, talust tallu. Paljudes kohtades aitab ka sellest, kui valla võimumeheena lubad teha ära parandada, veetoru majja tuua või ehitusajad joonde ajada. Kes siis ikka vastu puikleb, kui kandidaat ise „kastiga“ koju kätte tuleb?! Pealegi jääb jalavaev või bensinikulu ära.

Mõnel pool kohe oodatakse neid valimisi – saab üht-teist ja mõni pistab teinekord ka midagi pihku... Kõik jääb ju omavahele, mis autoistmel korda saab aetud. Ah et umbes nii võib ka valimisjaoskonnas pabersedeliga toimuda? Kuid risk ikkagi: viid küll mehe kohale, kuid mida ta, sunnik, seal jaoskonnas üksinda ja omaette teeb? Äkki hakkab veel oma peaga midagi välja mõtlema? Pole ikka nii kindel kui läpakaga kohapeal toimetas...des...

Valimised on ühetaolised?

Kas ülalpool kirjeldatu on ka tegelik, seda teavad need, kes on sellise asjaga otseselt kokku puutunud. Aga vihjeid ikka on kah. Maal teavad inimesed üksteist ja paljusid paneb imestama, kui kohalik külamees saab e-hääli samapalju või rohkemgi kui valimisjaoskonnast.

Eelmistel Riigikogu valimistel oli suur üllatus, kui osutus, et ühed suuremad e-hääletajate rühmad olid 60+ ja ka 90+. Seletati siis, et tegelikult nõnda ongi ja et kui kedagi mõjutati-abistati, siis valimistulemusi see laias laastus siiski ei mõjutanud. Ent võimalikkus, et seejuures paljud e-hääled võidi anda ühest arvutist, ei huvitanud enam kedagi.

Kuid vallas, kus volikokku saamiseks piisas isegi 50–60 häälest, pole just suur vaev e-valimiste perioodil natuke ringi sõita ja „tööd teha“. Pealegi kõik on seaduslik ja õige, sest sel ajal on aktiivne valimisagitatsioon ju lubatud!

Eesti Vabariigi põhiseaduse §60 ütleb: **Valimised on üldised, ühetaolised ja otsesed. Hääletamine on salajane.** Hiljem on sõna „ühetaoline“ seletatud, et „*kõigil valijatel peab olema võrdne arv hääli ja eri valimisringkondade valijate hääle peab olema enam-vähem ühesugune kaal*“. Kuid igale eesti keelt emakeele-na valdavale inimesele on selge, et sõna „ühetaoline“ tähendab „samasugune, ühte moodi“ (Vt. Eesti sünonüümisõnastik).

Seda ei muuda ka Riigikohtu sõnaväanatus ja taevani küündiv tahe e-valimisi õigustada. Valimiste salajasusest pole aga mõtet rääkida.

Uno Laul, Otepää, Valgamaa

Tallinn 10130, Toom-Rüütl 3/5, Kesknädal

Uudissõnast SUVAK

Pakuks eesti keelde uue sõna SUVAK. See käiks inimese kohta, kes kuulutab kõige ja kõigi suhtes end sallivaks, aga tegelikult on see vaid kaitsetaktika, sest temal on kõige suhtes SUVA (ehk ükskõik) ja selline inimene tahab tegelda vaid oma asjadega.

Enda (üli)sallivaks kuulutamine on tänases maailmas (ka Eestis) üks võimalus mitte end kuulutada ühiskonna probleemide lahendamises osalemisel milleski kohustatuks. Osa suvakuid on end isegi saanud riigi (rahvusvaheliste fondide) palgale. See tähendab, et tegelikult on neil suva, aga kuna näiteks mingi väikse teemaga tegelemine tagab endale hea äraelamise, siis tasub väga agressiivselt sallivuse-trummi lüüa.

Ütlen kohe, SUVAK puudutab vaid üht osa inimesi. Alati on olnud ja on ning saavad olema ka tulevikus inimesed, kes tõesti püüavad oma elus ja tegevuses olla võimalikult sallivad, kuid, erinevalt suvakutest, nad tegutsevad oma panusega (see just oluline punkt!) sallivuse ja headuse suurendamisel.

Eks see on vana tõde, et eesti keeles „raamat“ on soome keeles hoopis „piibel“ jne, seega soome kõlaga sõna saab eesti keeles tähendada ka hoopis omamoodi tähendust. Tuleb meelde omaaegne moesõna „uutmine“ (uueenduste tegemine; Põhja-Eestis), aga samakõlaline sõna tähendab Lõuna-Eestis hoopiski ootamist.

Vene keeles jt keeltes oli see „uutmine“ moodsa terminina omal ajal hoopis tuntud kui *perestroika*.

Peeter Järvelaid,

6. novembril 9:57 Tallinnas, Facebookist

Minevikumeenus: „Uutmist“ levitas ETA (Eesti Teadeteagentuur) – nii jõudis see uudissõna kiiresti ja kindlalt kogu Eesti meediasse. Reformatsiooni 500. aastapäeva puhul tunnistan: otsingut kroonisis vanast kooliraamatust leitud „usu-uutja“. *Tiit Maksim*

„Kuidas vabaneda orjameelsusest?“

Sellist teemat käsitles Objektiiv aastapäevakonverents Tallinnas Okupatsioonide Muuseumis 27. oktoobril.

Eestlaste väidetav orjameelsus ilmselt närib meie hinge. Ikka ja jälle kuuleb kõlavat arvamust, et meie rahvas tahab alluda väljastpoolt tulnud huvidele ehk matkida võõraid kombeid iseendaks jäämata. Käisin sõnavõtte kuulamas ja tahan siiski öelda kui inimene, kes on 20 aastat taas elanud kodanikuna oma sünnimaal, kuid vahepeal kogemusi kogenud ja kõrgema hariduse saanud demokraatlikus ühiskonnas: „Hea kaasmaalane, tere tulemast vabasse ühiskonda! Olgem tänulikud, et meil on õigus ausalt ja hirmuta arutada oma ühiskonna valukohti!“ Võimalus seda teha näitab, et oleme vabanemise teel, kuigi konverents ei selgitanud, kuidas ikkagi vabaneda, vaid arutas, miks meie rahvas sisaldub orjameelsust.

Üks orjameelsuse põhjusi on meie rahva ajalugu – juba tuttav teema, mis jooksis läbi konverentsi sõnavõttude.

Avasõnas viitas Veiko Vihuri ajaloolisele pärandile ja ka nüüdisaegsele meediale, mis tema hinnangul on siiani Eestis edendanud põhiliselt kahte asja: jõukuse taotlemist ja kaitset idanaabri eest. Arvan, et enamik rahvast on meil meedia suhtes kriitiliselt meelestatud ja taunib nn. tõejärgset ajakirjandust. Ajaloolane Jaak Valge arvas koguni, et näiteks EPL ja Postimees kogu aeg külvavad rahvuslikku alaväärsust, aga ta leidis ka, et nõrga intellektuaalide-kihiga postsovetlikus ühiskonnas polegi võimalik kiiresti iseseisvaks saada.

Maarja Vaino jagas kuulajatega A. H. Tammsaare mõtteid tema romaanidest ja artiklist. Näiteks 1920. aastal, kui Eesti Vabariik oli noor, selgitas Tammsaare positiivsel toonil, et peame ise poremest kasvatama, aga 1930. aastatel tekkis tema kirjutistesse murelik toon alaväärsuskompleksist tuleneva tõusikkuse pärast.

Mõned sõnavõttud olid minu arvates liiga ideoloogiliselt meelestatud.

See pani mind mõtisklema: kas otsitakse märtreid? Näiteks Markus Järvi arvates oli orjameelsus see, et Konstantin Päts allus Teise Maailmasõja ajal Moskva nõudmistele. Mina suhtun Pätsi tegevusse kriitiliselt ega poolda talle mälestusmärgi püstitamist, aga arvata, et riigipea oleks pidanud juhtima rahva sõjaliselt Punaarmee vastu, näitab kas märtrikrooni-ihalust või ajaloo halba tundmist.

Stalin oleks siit otsekui vikatiga üle käinud nii, et vaid veri voolanuks või siis, nagu ta ähvardas: Venemaal on miljon küla, mille peale eestlased kenasti ära jagada. Üks või teine variant? Ja olekski olnud lõpp rahval ja tema kultuuril...

Varro Vooglaid aga rääkis samas vaimus vooresest kui tõelise vabaduse allikast. Et parem valida surm kui orjus, ja muid sellesarnaseid äärmuslikku hoiakut välja pakkuvaid arvamused. Muidugi on vaja lastekasvatust ja muus tegevuses ideaale elus hoida, aga on vaja ka meeles pidada, et tegelik poliitika on kompromisskunst. Ei tohiks segi ajada taevariiki ja vabariiki – need on kaks eri asja. Isiklik ideaal ja uskumus peab alati arvestama seisukohtadega, mis kaitsevad riigis ühiseid huve ja eetilisi tõekspidamisi, ning eesmärgiks peaks olema jõuda arusaamisele, missugune poliitika kaitseb kodanikke ja suurendab riigi heaolu. Ühiskond koosneb eriavustega inimestest ning konsensusele jõudmine nõuab aega ja head tahet. Oleme ju ajalost näinud, kuidas läheb, kui poliitikas minnakse ideoloogilist puhtust nõudma. Olgu siis fašism või kommunism või ükskõik mis „puhas“ poliitika, ikka lõpeb asi hukutavalt. Pragmatism on minu meelest eelistatav *-ism*, sest see arvestab enamuse tahtega, mis on demokraatia alustalaks.

Esinejad viitasid kahele tegelasele seoses Ameerika ajaloo. Siinkohal soovitsin küll mitte tsiteerida kedagi, kellest teadmine on pealiskaudne või kellele omistatud ütlus on leitud meeldiva tsaadina kellegi teise kirjutatud tekstist. Konverentsil esitatud Alexis de Tocqueville'i tsiteeriti üheks sadadest mõtetest, mida see Prantsuse aristokraat avaldas oma raamatus „Demokraatia Ameerikas“. De Tocqueville kiitis demokraatlikku korda vabaduse ja võrdsuse tasakaalustajana ning inimese ja keskkonna huvides toimiva süsteemina, kuid konverentsil esitatud tsiteeriti mõju, et de Tocqueville arvas: ameeriklased oleksid pigem võrdsed orjuses kui vabad, ja kogu lugu!

Aga võib-olla veel ebaõnnestunumalt tsiteeriti Malcolm X-i. Oleks esineja võtnud vaevaks põhjalikult tutvuda Malcolm X-i eluloo ja tegevusega, arvan, et teda ei oleks tõstetud esile orjameelsuse vastu võitleja eeskujuna. Malcolm X oli üks radikalsemad kujusid Ameerika mustanahaliste

Eesti päritolu USA kindralmajor Tiiu Kera sündis 21. juulil 1945 Saksamaal Württembergis Balingeni põgenikelaagris. USA-sse saabus ta koos vanematega 1949. aastal. Pärast bakalaurusekraadi saamist Valparaiso Ülikoolist (1967) asus magiströöpessse Indiana Ülikooli Vene ja Ida-Euroopa Ajaloo Instituudis, mille lõpetas 1969. aastal. Nii bakalaureuse- kui ka magiströö töö teema oli seotud Baltimaade ja Nõukogude Liiduga. 1973 ülendati lennuväe nooremleitnandiks. 1993 nimetati kolonelina USA sõjaväeesindajaks Balti riikides alalise asukohaga Vilniuses. 1995 ülendati brigadikindraliks ja 1998 kindralmajoriks ning määrati Rahvusliku Julgeolekuagentuuri sõjaväelise osakonna ülema asetäitjaks. 1. veebruaril 2002 siirdus kindralmajor Tiiu Kera erru. (Vikipeediast)

kodanikuõiguste-liikumises. Noorena liitus ta *Nation of Islam* kogukonnaga, vihkas valgenahalisi, võttis perekonnanimeks X, sest sündides saadud perekonnanime oli andnud tema esivanematele valge orjastaja, ning ta vihkas ristiusku enda orjastajana. Lõpuks tema endised kaaslasel *Nation of Islam* 'ist tapsid ta ära New Yorgis 1965. aastal. Õppetund Malcolm X-i tegevusest näitas pigem: keerulised on olnud Ameerika mustanahaliste pürgimused võrdsuse poole ja et Malcolm X-i tegevus nooremas eas põhines vihale ning sellest välja kasvades sai ta ise vihaohvriks.

Kohvipausi ajal tutvusin Veiko Vihuriga ning temaga vesteldes selgus, et keeleteadlane Ilse Lehiste oli tema sugulane. Peale konverentsi mõtlesin enam seal arutatud teemale, ja otsustasin saata õpetaja Vihurile meili, kuna seoses Ilse Lehistega meenus mulle kevadel korraldatud Eesti Naisuurimis- ja Teabekeskuse 20. aasta juubelikonverents, kus osalesin paneelis, mis käsitles eesti naiste elulugusid 20. sajandi ajaloos.

Väidan, et orjameelsus kaldub esile tulema ka suhtlemises naistega ja nende saavutuste mittetunnustamises. Miks ei tunnustata avalikkuses naiste saavutusi, kui need on võrdsed paljude meeste omadega? Kas siin pole tegemist orjameelsusega? Kas naiste saavutuste mittetunnustamine ei tulene orjameelsest soovist hoida naised alandatuna?

Konkreetselt näiteks esitan 2002. aastal ilmunud raamatu „Sajandi 100 Eesti suurkuju“, mis väidetavalt koostati peale 1999. aasta jooksul korraldatud suurkujude väljavalimist Eesti Entsüklopeediakirjastuse, Eesti Päevalehe, Rahvusraamatukogu, Kuku raadio ja TV3 poolt. Seega polnud see niisama tänavanurgal seisjate poolt koostatud, vaid tegemist oli ühiskonna mõjukate organisatsioonide/institutsioonide koostatud arvamuselvitamisega.

Rahvaküsitluse põhjal selgitati välja 100 mõjukaimat, tuntuimat ja lugupeetumat inimest mitmelt elualalt, kelle töö ja isiksus oli 20. sajandil Eestit enim ilmanud. Saja nime hulgas on vaid 7 naist: elualalt 2 näitlejat, 2 luuletajat, 1 muusik, 1 sportlane, 1 rahvatantsupedagoog. Nende hulgas pole ühtki juristi, arsti, akadeemikut, sõjaväelast, kuigi neid on olnud.

[Nendest: Advokaat Vera Poska-Grünthal, vandeadvokaat Hilda Reiman, olümpia-sportlase Evelyn Koop, USA kindralmajor Tiiu Kera, keeleteadlane Ilse Lehiste – vt. www.kesknadal.ee]

Arvan, et iga mõistlik ja orjameelsusest vaba inimene tunnustab nende ja paljude teiste eesti naiste panust Eesti riigi ja eesti kultuuri jätkusuutlikkusele, olgu see siis Kodu-Eestis või Välis-Eestis. Alaväärsuskompleks, millele A. H. Tammsaare viitas, ja sellest tulenev tõusikkus on negatiivsed ilmingud, millest tuleb jagu saada, et me iseennast ning oma keelt ja kultuuri ning teiste rahvaste väärtusi austaksime.

Ilvi Jõe-Cannon, politoloog, Tallinn

Nädala juubilar JAAN RAUDMA 150

Ajakirjaniku ja kirjaniku Jaan Raudma loominguline ja ühiskondlik tegevus seostub ennekõike Lõuna-Eestiga, täpsemalt – Valgamaaga. Samas on ta teinud tegusid, mis on suuresti mõjutanud Eestimaa käekäiku tervikuna.

Üheks dramaatilisemaks perioodiks Jaan Raudma elus oli 1919. aasta. Ta oli „Postimehe“ toimetuse liige ja ärijuht ning jäi enamlaste lühiajalise võimu ajal Tartus praktiliselt üksinda ajalehe elu korraldama, päästes nii ka toimetuse varad. Nii satus ta punavõimuga vastuollu, kuid tänu juhusele pääses massimõrvast Krediitkassa keldris (14. jaanuaril 1919).

Iseseisvunud Eestis oli Jaan Raudma Eesti-Läti piirikomisjoni liige. Sellele positsioonile saamisele aitasid kaasa kohalike olude tundmine ja läti keele oskus. Riigi lõunapiiril lahendas ta mitmeid probleeme, millest oli tingitud ka tema hüüdnimi – Piirionu. Seda kõike kirjutas 1937. aastal ajaleht „Uus Eesti“ Jaan Raudma 70. sünnipäeva puhul. Juubeliartiklid ilmusid ka mitmes muus toonases Eesti ajalehes.

Jaan Raudma (aastani 1935: Jaan Pommer) sündis taluperemehe pojana 12. novembril

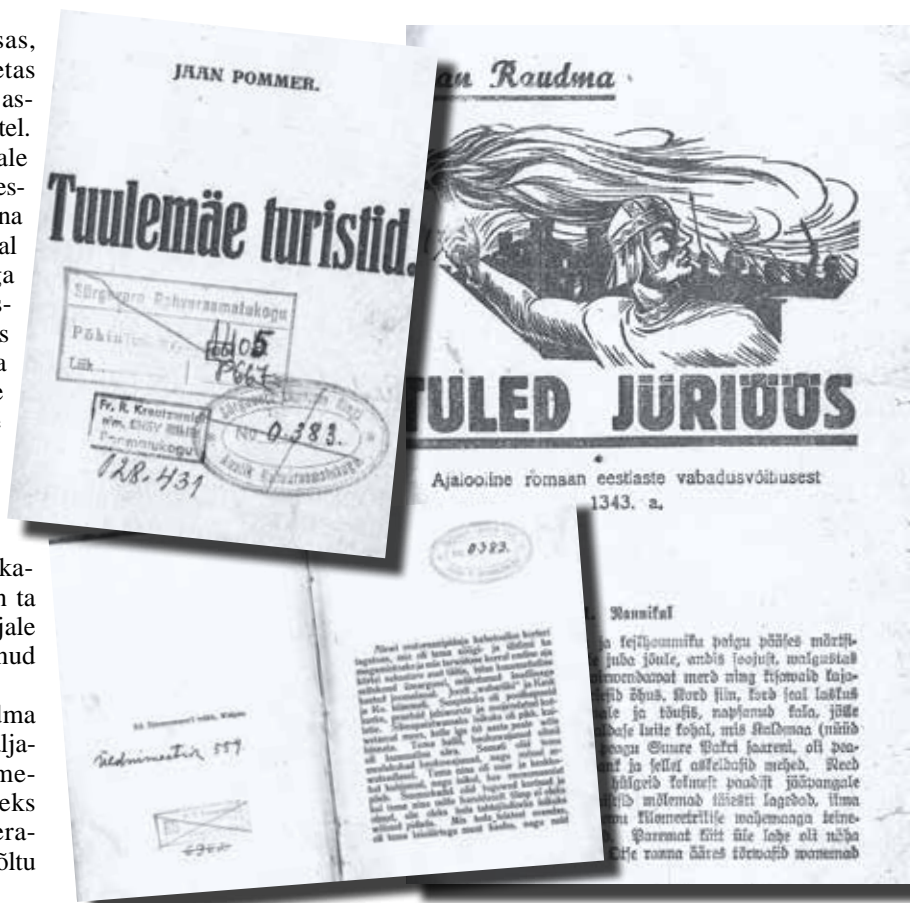
1876 Sikkal, Sooru mõisas, Luke kihelkonnas. Ta lõpetas kreiskooli, kuid ülikooli jäi astumata majanduslikel põhjustel. Elutee viis hoopis Venemaale mõisavalitsejana töötama. Eestis oli ta ametis vallakirjutajana Valga-, Tartu- ja Viljandimaal ning raamatupidajana Valga viinalaos. Küllap majandusvaldkonnas töötamine aitas loometöö kõrval tegelda ka ajakirjanduse kui ettevõtluse poolega – olla mitme ajalehe väljaandjaks.

Ajakirjanduslikku tööd alustas Jaan Raudma „Postimehes“, „Virulases“ ja „Sakalal“. Vikipeedia andmeil on ta teinud kaastööd naisteajakirjale „Linda“ ja Peterburis ilmunud nädalalehele „Virmaline“.

Valgas toimetas Jaan Raudma ajalehte „Rajalane“, mida väljanne enesetutvustuses nimetas kõige loetavamaks leheks Lõuna-Eestis, ühtlasi ka erapooletuks ajaleheks, mis ei sõltu ühestki erakonnast.

Jaan Raudmal endal olid poliitilised vaated olemas – ajakirjandusest leiame teate tema kandideerimisest Valgas Rahvaerakonna nimekirjas (vt Postimees 1.12.1923).

Jaan Raudma on jälje jätnud ka huumoriajakirjandusse. 1920–1921 oli ta vastutav toimetaja

ajakirjas „Porilombi Pargi Parm“; seda nimetati Valga naeru- ja naljahammaste iluleheks; teejuhiks kurbadele ja nukratele rõõmuriiki, õnnetuete õnnetaeva. Samuti oli ta Valgas ilmunud tõe-, nalja- ja pilkeajakirja „Helgid“ vastutav toimetaja ja väljaandja.

Ka Jaan Raudma kirjanduslik looming on suuresti Lõuna-Eesti-teemaline. Temalt on ilmunud raamatud: „Lühikesed jutud: Lõuna-Eesti lähemast ja kaugemast minevikust“ (1921), „Tuulemäe Ave Maria: jutt Sangaste kihelkonna Tõlliste walla elust Wene-Prantsuse sõjapäivil

1812“ (1921), „Segased päevad: lugu rajaelu lähemast minewikust“ (1922), „Meie aja don Juanid: kinopildid raja linna elust“ (1923), „Pagari äpardused: jutt Walga linna minewikust“ (1923), „Sooru mõisa wanne: jutustus Eesti lõunaraja lähemast minewikust“ (1923), „Helme Tikste oru wiime munk ja Tussi nõiatütar“ (1924), „Tuulemäe turistid“ (1926).

Ajalooainelisi romaane ilmus Jaan Raudmalt ka 1930. aastate lõpul. „Tuled jüriões“ nimetati ajalehes ilmunud tutvustuses romaaniks muistsete eestlaste vabadusvõitlusest, kus näeme vanu eestlasi töötamas, armastamas, langemas oma aadete eest. „Eesti Spordileht“ on tutvustanud romaani „Rootsi Raudpea kuningas Kaarel 12“, mis suuresti rahvapärimestele tuginedes jutustab Põhjasõja sündmustest

Erastvere ja Hummuli lahingute järel.

Ajalooandis Jaan Raudma panuse ka sellisel moel, et annetas Keskarhiivile Valga alamakohtu protokollid aastast 1795 ja Sooru mõisa rendilepingud. Jaan Raudma surmadaatumi kohta andmed puuduvad.

Tema lapsed olid Linda Pommer ja Ilmar Raudma. Poeg sai tuntuks nii Eesti Vabariigis kui ka Välis-Eesti ringkondades – Hugo Treffneri Gümnaasiumi ja Tartu Ülikoolis õigusteaduskonna lõpetanud Ilmar Raudma (1912–1951) töötas Riiklikus Propagandatöötajate infosakonna juhatajana ja pälvis president Konstantin Pätsilt Valgetähe IV klassi teenetemärgi. 1944 põgenes ta Eestist, töötades Ameerika Ühendriikides sõjaväevalitsuse kohtuprokuröörina. 1948. aastal siirdus Austraaliasse, kus tegutses hotellinduse alal ning oli ajalehe „Meie Kodu“ rajaja, vastutav ja tegevtoimetaja. Suri 1951. aastal leukeemiasse.

Jaan Raudma lapselapselaps ja Ilmar Raudma lapselaps on tänane Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid.

Jaan Lukas

FBI memo Valgele Majale: kommunistide arvates oli JFK mõrva taga ultraparempoolne vandenõu (1. osa)

25 aastat tagasi vastu võetud seadus nägi ette, et USA valitsusasutused peavad 2017. aasta 26. oktoobriks avalikustama kõik president John F. Kennedy tapmisega seotud dokumendid. Julgeolekuorganite vastuseisu tõttu on nende avaldamine venima jäänud, kuid kümned tuhanded paberid on nüüd siiski vabalt kättesaadavaks tehtud. Nende hulgas leidub ka 1966. aasta detsembris Föderaalse Juurdusbüroo (FBI) poolt Valgele Majale saadetud ülisalajane memorandum, milles on kokku võetud Nõukogude Liidu ja USA Kommunistliku Partei ametikandjate reaktsioonid president Kennedy tapmisele. Kesknädal avaldab selle täismahus.

“Vastavalt Teie 1966. aasta 29. novembri taotlusele on lisatud memorandum, milles on kokku võetud meie toimikutes leiduv informatsioon, mis puudutab Nõukogude ja Kommunistliku Partei ametikandjate reaktsioone president John F. Kennedy mõrvamisele. Neid andmeid ei ole avaldatud kohtuministri kohusetäitjale,” teatab sellele dokumendile lisatud kaaskirjas FBI peadirektor J. Edgar Hoover.

Taotluse info saamiseks esitas president Lyndon B. Johnsoni erinõunik W. Marvin Watson, kes hakkas Johnsoni heaks töötama juba 1948. aastal, aidates tal pääseda siis USA Senatisse. Kennedy tapmise ajal oli ta Demokraatliku Partei juht Texas. Pärast seda sai temast Valge Maja personaliülema ja presidenti erinõunik. Pärast Johnsoni ametiaja lõppu asus Watson tööle Texase naftakompaniis *Occidental Petroleum*. Ajast Valges Majas kirjutas ta hiljem mälestusteraamatut „Chief

of Staff: Lyndon Johnson and His Presidency” (2004).

1964. aastal tegeles Watson demokraatide üleriigilise kongressi korraldamisega, aidates vähendada delegaatide hulgas Kennedy klanni lojaalsete osakaalu ja tagades nii, et demokraatide kandidaadiks asepresidendi kohale sai Hubert H. Humphrey, mitte Robert F. Kennedy. Viimatinimetatu tapeti demokraatide järgmiste eelvalimiste ajal 1968. aastal, kui näis, et temast võib saada nende presidendikandidaat.

Kohtuministri kohusetäitja, kellele Hoover lisatud kaaskirjas viitab, oli toona äsja, 28. novembril ehk päev enne Watsoni taotlust selleks saanud Ramsey Clark, senine asekohtuminister ning küllaltki populaarne liberaal, kes kuulus Kennedy klanni toetajate leeri. Võib ainult spekuldeerida, kas koostatud memorandum oli kuidagi seotud Demokraatliku Partei sisemise võimuvõitlusega, mis tingis va-

jaduse FBI käest selline kokkuvõtte saada.

Ühe teise sellesarnase memo kohaselt rääkis Watson 1967. aastal FBI asedirektorile, et president Johnson oli talle öelnud, et on lõpuks veendunud: Kennedy mõrvamisega oli seotud vandenõu ning selle vandenõuga on kuidagi seotud CIA. Kas tegemist oli lihtsalt katsega jälgi segada? Eks ütle ju üks ameeriklaste hulgas populaarsemaid vandenõuteooriaid, et J. F. Kennedy mõrvamise taga olid hoopis Johnson ja Texase naftamagnaadid. Neil oluks väidetavalt nii motiiv kui ka operatiivne võimekus, et midagi sellist korraldada ja seejärel kinni mätsida.

Tõde võib muidugi olla palju lihtsam. On täiesti võimalik, et Lee Harvey Oswald oligi „üksik hunt“ ja mingit vandenõu polnud. Enamik ameeriklasi seda küsitluste kohaselt küll ei usu, aga välistada ei tasuks siiski ka seda võimalust. Täiesti erinevate vandenõuteooriate leviku taga

võib olla lihtsalt inimeste psühholoogiline suutmatust tunnista da, et USA presidendi tapmiseks ei olegi vaja enam kui ühte inimest, kes võtab endale pähe seda teha. See tundub uskumatu. Ja sellepärast paljud seda ei usugi. Kuid see veel ei tähenda seda, et nii polnud.

Hästi organiseeritud vandenõu

///Allikas, kes on varustanud meid varem usaldusväärse informatsiooniga ning viibis kadunud president John F. Kennedy mõrvamise ajal Venemaal, rääkis 1963. aasta 4. detsembril, et uudis president Kennedy mõrvamisest paisati Nõukogude rahva ette pea kohe pärast selle toimumist. See teade võeti vastu suure šoki ja jahmatusega ning president Kennedy mälestuseks löödi kirikukelli.

Meie allika kohaselt uskusid Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ametikandjad, et oli mingisugune hästiorganiseeritud vandenõu „ultraparemtiiva“ poolt Ameerika Ühendriikides, et saavutada „riigipööre“. Nad paistsid olevat veendunud, et see mõrv ei olnud ühe mehe tegu, vaid tulenes hoolikalt kavandatud ettevõtmisest, milles mängisid rolli mitmed inimesed. Nad arvasid, et need elemendid, kes on huvitatud selle mõrva ära kasutamisest ja Ameerika Ühendriikides kommunismivas-

tastel tundmustel mängimisest, kasutavad seda tegu ära selleks, et peatada läbirääkimised Nõukogude Liiduga, rünnata Kuubakat ja laiendada seejärel sõda. Selliste meeleolude tulemusel läks Nõukogude Liit koheselt riiklikku häireolukorda.

Meie allikas ütles veel, et Nõukogude ametikandjad kartsid, et juhi kaotanuna võib mõni vastutustundetu kindral Ameerika Ühendriikides välja saata raketi Nõukogude Liidu pihta. Nõukogude ametikandjad olid veel seisukohal, et ainult maniakid arvaksid, et „vasakpoolsed“ jõud Ameerika Ühendriikides, nagu neid esindab USA Kommunistlik Partei, mõrvaksid president Kennedy, eriti selle sõimu valguses, mida USA Kommunistlik Partei on saanud „ultravaskpoolsed“ poolt oma toetuse tõttu Kennedy administratsiooni rahumeelse koostööteerimise ja desarmeerimise poliitikale.

N Liit eelistas Kennedyt

Meie allika kohaselt väitsid Nõukogude ametikandjad, et Lee Harvey Oswald ei olnud seotud Nõukogude Liiduga. Nad kirjeldasid teda neurootilise maniakina, kes oli ebaloojalne omaenda riigile ning ka kõigele muule. Nad märkisid, et Oswald ei kuulunud Nõukogude Liidus kunagi ühtegi organisatsiooni ning talle ei antud kunagi Nõukogude kodakondsust.

Teine allikas, kes on varem varustanud meid usaldusväärse informatsiooniga, rääkis 1963. aasta 27. novembril, et Nikolai Fedorenko, Nõukogude Liidu alaline esindaja ÜRO juures, viis 1963. aasta 23. novembril läbi lühikese briifingu kogu diplomaatilise personaliga, kes on ametis Nõukogude esinduses. Selle kohtumise käigus kordas Fedorenko kõigile kohalviibuile teadet president John F. Kennedy tapmise kohta ning märkis, et Nõukogude Liidul on Kennedy surmast vägagi kahju ja et see põhjustas Nõukogude valitsusringkondades märkimisväärse šoki.

Fedorenko ütles, et Nõukogude Liit oleks eelistanud seda, et USA valitsuse eesotsas on president Kennedy. Ta lisas, et president Kennedyl oli, teatud määran, vastastikune mõistmine Nõukogude Liiduga ning et ta oli püüdnud tõsiselt parandada suhteid USA ja Venemaa vahel. Fedorenko lisas veel, et Nõukogude valitsus teab vähe või mitte midagi president Lyndon Johnsonist ning, sellest tulevalt, Nõukogude valitsus ei tea, milliseid poliitikaid president Johnson hakkab järgima tulevikus Nõukogude Liidu suhtes.//

Andres Laipea (järgneb)